

Шири морске новине

БУДВА, 29. АВГУСТА 1997. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXV • БРОЈ 417.

НА КРАЈУ ГЛАВНЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

СЈАЈ И СЈЕНКЕ ЉЕТА

Главна туристичка сезона је завршена, али се љето још не предаје. Будванска ривијера, која је сво вријеме јула и августа била на мети туриста, углавном из наше земље и даље је најпосјећенија. Податак да је у последњој седмици августа на подручју од Јаза до Буљарица боравило 28.000 регистрованих гостију (кажу да тој цифри треба додати коју хиљаду „илегалаца“), и да је то чак за 20 процената више него лане у истом периоду, свакако охрабрује пред старт туристичке подсезоне.

Мада је за(пр)оцјене још рано - гостију ће увељико бити и током септембра, па и првих дана октобра - већ се може рећи да је ово била најуспјешнија сезона од како се распала бивша нам домовина. Та тврђња туристичких посленика наше општине, али и „посматрача“ који се директно не баве овом граном привреде, заснива се прије свега на изванредној посјети. Током цијelog јула и августа готово је било немогуће наћи празну собу, у свим хотелима Будве, Бечића, Милочера, Светог Стефана и Петровца коришћени су помоћни лежајеви, домаћини су и гараже претварали у спаваонице. Недељама је на „ривијери бисерних плажа“ боравило и по 50.000 гостију (нијесу сви били пријављени) а усљед огромног броја аутомобила којима су гости стигли на обалу, тешко је било прећи с једне на другу страну магистралног пута. По свој прилици по броју остварених ноћења у главној сезони биће оборени сви досадашњи рекорди.

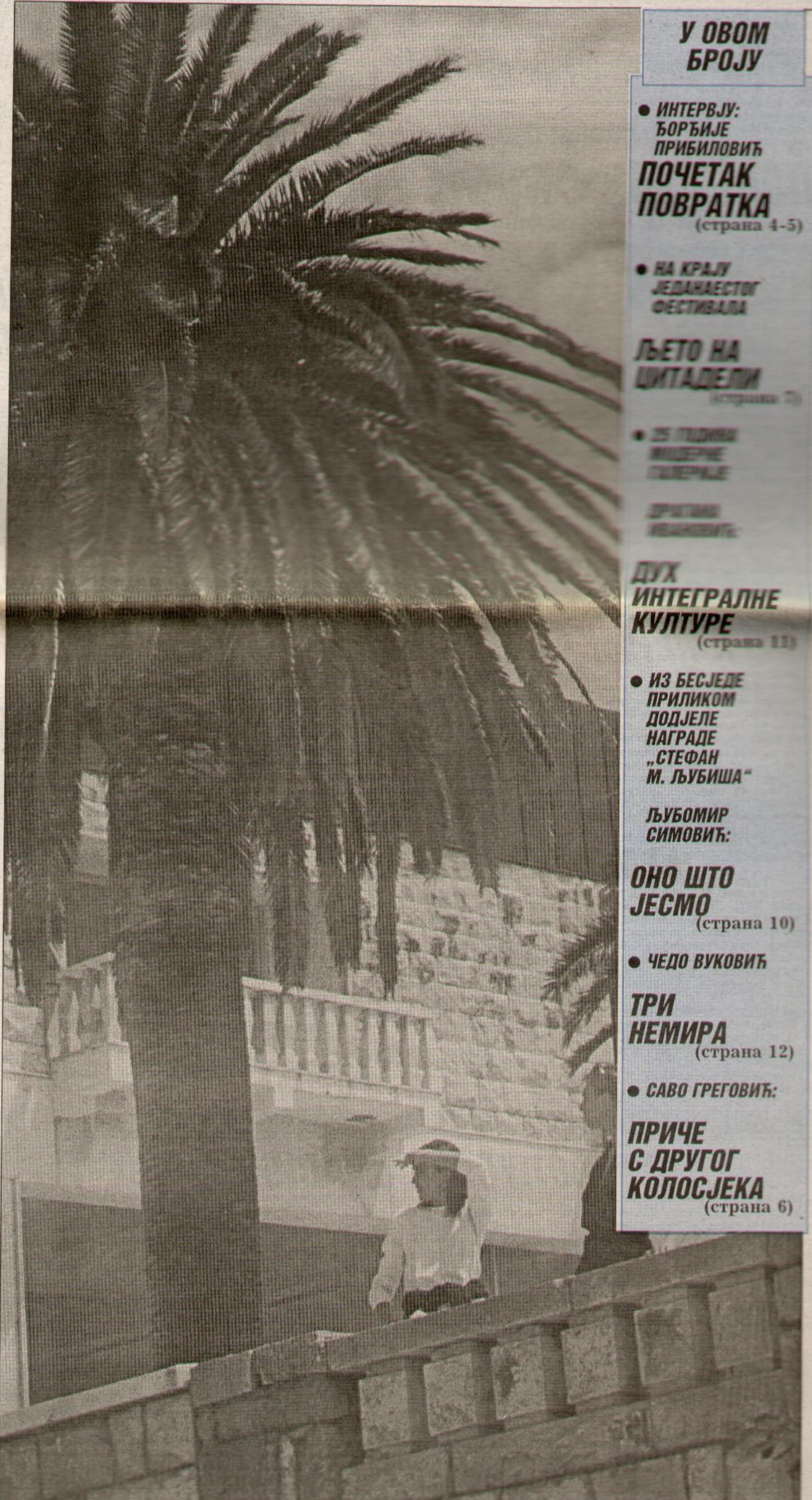
Да би се стекла укупна слика туристичког љета које се близи крају, треба имати податке о ванпансионском промету. Он, то је већ извесно, није ни издалека пратио број гостију. У кафанама, ресторанима хотелским и другим, промета је, дакако, било, али је извесно да је цео нашег госта још увијек полуපразан. Больје рећи гости су се некако сназили за полупансион или ноћење код приватника, али за трошак и провод су мало имали. Но, права слика биће позната, када коначно буду сведени биланси сезоне, што ће бити урађено тек у позну јесен.

Предсезона је ове године подбацила. Током маја и јуна било је мање гостију него што су домаћини очекивали, а и мање него лани у исто вријеме. Но сјајна посјета која је почела првих дана јула и увељико и даље траје, и најаве да ће у септембру бити прилично гостију, сасвим је извесно, „извући“ ће сезону.

Ако је за својење рачуна још рано, може се већ нешто рећи о томе, што није ваљало овога љета. Паркинзи, којих нема довољно и даље су један од највећих проблема у Будве и осталог дијела општине. Велики број моторизованих туриста био је на правим мукама: морали су своје аутомobile да паркирају на тротоарима, травањашима и другим јавним површинама. Радио је увељико и „луку“, а гости су плаћали цехове ни криви ни дужнији јер с аутом су морали на погрешно место. Није било ни довољно воде - нарочито су суве славине биле крајем августа-па је и то изазвало револт и негодовање оних који су плаћали не мале суме за одмор у хотелима и приватним кућама. Плаже, иако издате приватницима да би их уредили, биле су доста запуштене, отпадака је било на све стране, што је сво вријеме стварало ружну слику. Музика је и љетост трештала са тераса хотела и бројних ресторана без ограничења и појачала и времена инструменталних музичара. Бунили су се итекако глумци, редитељи и дакако публика на Цитадели, јер неке представе у Позоришту је доводила у питање баш дерњава народних са будванских тераса. Међу онима који су протестовали било је итекако гостију којима је сан ремети „folk“

Било је свакако и других ситница које су загорчавале гостију о чему ће свакако туристички радници, издавачи, комуналци и други сазнати и из анкете коју је у туристичком центру и из разговора репортера „Ширих морских новина“ са посјетиоцима наше обале. Нема сумње треба их пажљиво проучити, а вријеме мртве је искористити како би се елиминисали пропусти из лятос, а наредна сезона што спремније дочекала.

С.Ш.Г.

У ОВОМ БРОЈУ

• ИНТЕРВЈУ:
БОРЂИЈЕ
ПРИБИЛОВИЋ
**ПОЧЕТАК
ПОВРАТКА**
(страница 4-5)

• НА КРАЈУ
ЈЕДАНАЕСТОГ
ФЕСТИВАЛА

**ЉЕТО НА
ЦИТАДЕЛИ**
(страница 7)

• 25 година
МОСКОВСКЕ
ОПЕРЕ
БРДСКИ
ФЕСТИВАЛ

**ДУХ
ИНТЕГРАЛНЕ
КУЛТУРЕ**
(страница 11)

• ИЗ БЕСЈЕДЕ
ПРИЛИКОМ
ДОДЈЕЛЕ
НАГРАДЕ
„СТЕФАН
М. ЉУБИША“

ЉУБОМИР
СИМОВИЋ:

**ОНО ШТО
ЈЕСМО**
(страница 10)

• ЧЕДО ВУКОВИЋ

**ТРИ
НЕМИРА**
(страница 12)

• САВО ГРЕГОВИЋ:

**ПРИЧЕ
С ДРУГОГ
КОЛОСЈЕКА**
(страница 6)

АКТУЕЛНОСТИ • АКТУЕЛНОСТИ • АКТУЕЛНОСТИ

СЛОВЕНЦИ ОДУШЕВЉЕНИ БУДВОМ

Посредством туристичке агенције „Палма-турс“ из Марибора, чији је власник Ненад Вукадиновић који већ 24. године живи у Словенији, 15. јула допутовала је група од 130 туриста из Јубљане, Марибора и Изоле, међу којима су били и пет словеначких новинара.

Словеначке госте примио је министар туризма у Влади Републике Црне Горе Иво Арменко и упознао их са актуелним туристичким тренутком. Министар Арменко их је упознао са настојањем да се процедура уласка у нашу земљу за иностране госте знатно олакша, што се прије свега односи

на укидање виза.

То њихово задовољство потврђује и подatak да их је двадесетак пружило свој боравак у Будви до доласка нове групе. Првог августа допутовало је још 100 гостију из ове бивше југословенске републике.

Према ријечима власника агенције „Палма-турс“ Ненада Вукадиновића до краја туристичке сезоне на будванску ривијеру ће доћи око 1000 туриста из Словеније. Предвиђа се да ће та бројка идуће године износити око 50.000.

Р. Павићевић

ПОВРАТАК СТАРИХ ГОСТИЈУ

Планира се да на Црногорско приморје наредне године дође 5 - 10 хиљада њемачких туриста

Највећи светски туроператор ТУИ из Њемачке уврстио Црногорско приморје у свој програм туристичке понуде за 1998. годину. Тиме ће се, по први пут послати седам година, будванска и улцињска ривијера наћи у конкуренцији туристичких производа 120 земаља из цијelog свijeta. ТУИ, који је у некадашњем иностраном промету Црне Горе учествовао са 40%, планира да на Црногорско приморје наредне године доведе 5-10.000 њемачких туриста.

Ово је речено на конференцији за штампу коју су 30. јула на Светом Стефану организовали министар туризма у Влади Црне Горе Иво Арменко и директор ТУИ-а Хелмут Хајн.

Према Хајновим ријечима, децидирани услов реализације ових планова је укидање туристичких виза за Југославију, „Лично сам имао прилике да, и поред интервенције вашег Министарства, на београдском аеродрому чекам четрдесет минута на издавање визе“, рекао је директор ТУИ-а.

Стандард хотела и угоститељских објеката на Црногорском приморју господин Хајн је оценио као задовољавајући, дајући пријателима који послује на будванској и улцињској ривијери. Ипак, да би се задовољили стандарди концерна ТУИ, чији промет

годишње износи осам милијарди марака, биће потребно да се реновирају неки од хотела у којима ће боравити њемачки туристи, речено је на Светом Стефану. „Временом у понуду ћемо укључити и херцегновску ривијеру“, рекао је Хајн.

Поред закупа капацитета за наредну годину, током боравка директора ТУИ-а у Црној Гори, разговарало се и о ангажовању црногорске авиокомпаније „Монтенегроаирлинес“ у сарадњи са њемачким авиопревозницима, као и о могућностима оснивања заједничке мјешовите фирме, истакао је министар туризма у Влади Црне Горе, Иво Арменко.

Приликом отварања два туристичко-информациони пункта Туристичке организације у Будви 9. августа, директор ТО Црне Горе, Силвана Ђурашевић, најавила је доказ представника „Некерман“ на Црногорско приморје. По њеним ријечима, током седмодневног боравка, они ће обићи Црногорско приморје и информисати се о могућностима закупа туристичких капацитета.

Уколико покренемо њемачко тржиште, биће то почетак повратка наших старијих гостију који ће значајно продужити туристичку сезону.

Јасна Вукићевић

АМЕРИКАНЦИ У БУДВИ

Двије групе гостију из САД-а, први пут после укидања санкција, организовано су посјетиле Црногорско приморје и Цетиње. Прва група била је у Будви 26. јула, а друга, њих 35 са Универзитета у Стенфорду, у нашем граду боравила је 31. јула. Посјету је организовала агенција „Јадроагент“ из Бара, а у Будви је реализована у сарадњи са Музејом и Туристичким центром.

- Гости су обишли културно-историјске споменике: античку капију Будве, остатке римске виле „villa Urbana“, комплекс црк-а-

ва у Старом граду и зидине средњевјековне Будве. Ова посјета представља лијеп пријем заједничког рада културних и туристичких посленика с циљем да се туристичка понуда наше општине подигне на виши ниво и адекватније представи - рекла је Луција Ђурашковић, управник Музеја, и додала: - Надамо се да ће ово успело представљање правих вриједности Будве страним гостима постати основа за даљу сарадњу културе и туризма.

Д.Р.

Повратак „Некермана“ у Црну Гору је извјестан, каже Марко Ђурић, што потврђује и одлука овог туроператора да у каталогу за идућу годину уврсти најбоље хотеле на будванској и улцињској ривијери. Повратак у осталу љетовалишта на Црногорском приморју одложен је још једну годину.

Р. Павићевић

ВОДА НАША (НА)СУШНА

ПОЛУСУВЕ СЛАВИНЕ

Шта значи бити без воде само један дан осјетили смо сви добро у Будви средином јула када је дошло до пуцања главне водоводне цијеви у Каменову код Светог Стефана. А шта значи бити без воде већи дио дана и то током читавог љета знају само становници виших градских насеља Госпоđиница, Ђо и Ивановићи у Бечићима.

Та ситуација се додатно погоршала средином августа тако да, према информацијама

ма из „Водовода“, више коте изнад 30 метара надморске висине воду за пиће имаће за сада, само у времену од 24 до 8 часова ујутру. За остали дио дана вода ће, кажу, бити обезбијеђена цистернама. То да цистерне са водом не стижу редовно посебна је прича.

И све би било некако разумљиво и прихватљиво да је у питању несташница воде усљед превелике потрошње или суше. Међутим, у „Водоводу“ Будва кажу да воде на

извориштима има довољно и да сви проблеми настају зато што пумпе у Подгору добијају „слабу“ струју из Цетиња. Наводе и још један разлог: дотрајалост водоводног система у поменутим насељима за чију би замену требало и доста времена и доста новца. Једно је сигурно, када воде има довољно струја се може „појачати“, а водовод поправити. Треба то само урадити одмах!

Д. Цвијовић

ТУРИСТИЧКО-ИНФОРМАТИВНИ ПУНКТОВИ

Будва је 10. августа добила и прва два туристичко-информациони пункта: у Старом граду и у близини Тргног центра. Ови пунктови ће туристима пружати све потребне информације.

Отварајући ове пунктове предсједник Општине мр Жарко Миковић је посебно подсјетио на допринос који су развоју туристичке дјелатности дала и четири туристичка друштва „Могрен“ у Будви, Бечићима, Светом Стефану, и „Приморје“ у Петровцу. Њихову дјелатност координираје и објединавајући Туристички савез општине са сједиштем у Будви.

Градоначелник Будве је рекао да, захваљујући дугој

традицији рада у туризму и слjедећи континуитет у његовом развоју, будванска регија је постала изванредна европска и светска туристичка дестинација. Данас посебно место у осмишљавању рада туристичке дјелатности има Туристичка организација Црне Горе и њени центри по општинама, ређајући објавиши и финансијски помоћ општине да би Туристички центар постао нашајнији туритички промотор.

Представљен је и нови туристички информатор Будва '97 који је изашао у сарадњи СО Будва и Туристичког центра у Будви.

Д. Цвијовић

У МЕДИГОВИЋИМА ОТКРИВЕНА СПОМЕН-ПЛОЧА

У Медиговићима изнад Петровца проводора Владо Медин открио је 13. јула спомен плочу која подсећа на историјски 12. јула 1941. године у том слободарском крају. Наиме, тог дана су се на том устанничком мјесту саставили тадашњи истакнути политички посленици неограниченог народног повјерења - Нико Вуковић, Владо Роловић и Мило Медиговић и донојели судбиносну одлуку о почетку устанка.

Откривају спомен-плоче присуствовали су и народни херој Светозар Вукмановић Темпо и предсједник Општине Будва Жарко Миковић.

У име СУБНОР-а, говорили су Буро Медиговић и Урош Ј. Зеновић, који је истакао да су из Медиговића пошли гласоноше према Ревожићима, Горњим селима, Петровцу и Буљарици, тамо где су их већ на зборним мјестима чекали правовре-

менно формирани одреди буђих устанка. Порука је гласила: „Пашите оружје и заузмите положај током ноћи, јер сјутре већ Црна Гора у бој креће“.

Ово историјско мјесто, где смо се данас окупили, означава и свједочи о слободарским традицијама народа овог приморског краја, рекао је, поред осталог, Зеновић.

Д.Ц

ПЕТИЦИЈА ЖИТЕЉА СЕЛА МАРКОВИЋИ

Мјештани села Марковићи и власници викендница упутили су петицију Скупштини општине Будва, захтијевајући да се забрани даљи рад периодице власника

Веселина Марковића.

Периодица загађује окоји и оближња изворишта, а извори у селу Мажићи, потпуно су уништени. Због периодице село често остаје

Р.П.

СЛАВИЦА ЗЕЦ ИДЕ У ИНДИЈУ

Још једна ученица Средње школе „Данило Киш“ из Будве наставиће своје даље средњошколско образовање у иностранству посредством Републичког завода за међународну, научну, културно-просветну, техничку и спортску сарадњу Црне Горе у Подгорици. Најавио је Јелена Војнић која је од прошле године у Норвешкој, крајем августа у далеки Бомбај у Индији одлази и Славица Зец, одлична ученица која ће тамо наставити трећи и четврти разред средње школе. Славица је заиста свестрана. У првом реду, она је успјешан хармоникаш, што је потврдила на низу републичких и савезних такмичења. Добар је recitator и глумац, па ће јој боравак у Индији послужити за нова драгоценја искуства и сазнања којима те-

чије. Рекла нам је да се много радује одласку у Индију и ономе што ће тамо видjetи и дожivjeti.

Трошкове боравка сноси домаћин, а средства за пут

Д.Ц.

РАДИО БУДВА
98,7 и 106,0
МЕГАХЕРЦА

СКУПЉА ВОДА

Од 1. јуна до 1. новембра вода за пиће је у Будви скупља. Кубик воде за домаћинство кошта три динара, умјесто два, а за правне субјекте шест, умјесто четири динара. У цијену воде урачунато је и учешће канализације у износу од 15 одсто. Разлоге, сезонског повећања

цијене воде у јавном предузећу „Водовод и канализација Будва“ објашњавају високом цијеном електричне енергије и у љетњем периоду, као и повећањем трошка амортизације и премија осигурања“.

Д.Ц.

АКТУЕЛНОСТИ • АКТУЕЛНОСТИ • АКТУЕЛНОСТИ

УХАПШЕН ДРАГАН МИХАЈЛОВИЋ

• СТО ЗАПОСЛЕНИХ У ЊЕГОВОЈ ФИРМИ У БУДВИ НИЈЕ ПРИМИЛО ПЛАТЕ ОД 1. ЈАНУАРА

• Имовина Михајловића у Будви процјењује се на преко 3 милиона њемачких марака

У Београду је лишен слободе, Драган Михајловић јер је преварио и оштетио Институту за онкологију у Сремској Каменици за 2,3 милиона њемачких марака или 8,2 милиона динара.

Михајловић има више фирми у земљи и иностранству: У Лимасолу на Кипру, у Базелу у Швајцарској, у Београду, у Ваљеву, у Будви... Првојето је куповао Фабрику за прераду дрвета у Брезници код Плужина, мада није имао ни да положи де-

позит, што је брзо утврђено.

Стотинак његових радника у Будви нијесу примили плату од 1. јануара ове године. Њихова плата је до 1. јануара била знатно већа него у другим предузећима.

Михајловићева дуговања су у Будви велика. Попсебно дужи период није плаћао пословни и магацински простор у „Зета филму“.

У Будви је изградио велику фонтану у коју је уложило око 100.000 не-

мачких марака. У Пословном центру Будве има више објекта, ресторана „Корону“, пивницу „Белевита“, кафе-посластичарницу „Азуро“, апотеку и фри-шоп који никада није отворио.

Поред угоститељских услуга, био је један од највећих трговаца челиком.

Ужијава је у својим објектима, као што су ресторани, кафе-посластичарница, пивница, где су гости у свако доба дана дочекивали ливрејисани момчи и девојке са бије-

лим рукавицама, каже један од запослених код Михајловића, који није хтео да открије имале за сваки, како је казао, случај.

Његови радници кажу да Михајловић пуно дугује, али да и њема дугују. Имовина Михајловића укључујући и луксузан стан у Будви, процјењује се на преко 3 милиона њемачких марака.

Радници су самоиницијативно затворили све Михајловићеве објекте.

С. Паповић

НАМИРНИЦЕ

МАЊА ПРОИЗВОДЊА - ХЉЕБ БОЉИ

Производни погон „Топола“ - индустријска пекара Будва је у шпици овогодишње туристичке сезоне забиљежила производњу од 28-30.000 дневних јединица. Према ријечима директора градске пекаре Томислава Међедовића, рекордну производњу Погон је имао прије санкција. Дневна производња је досизала 70-80.000 хлебних производа.

Производни погони градске пекаре располажу инсталацијама капацитетима

за производњу 60.000 килограма јединица дневно. Тренутно, искоришћени су само 60 посто. Разлог томе је, према ријечима Међедовића, велики број приватних пекара које су условиле мању производњу градске пекаре, али и бољи квалитет производа. „При том“, каже он, „тржишна утакмица услови-

ла је и нашу конкурентност на тржишту коју обезбеђујемо низним цијенама производа“.

Буданска пекара послује у саставу ДД „Житокомбината“ из Бачке Тополе и запошљава 64 радника. Осим Будве и Петровца, снабђева подручје Тивта, Котора, Херцег-Новог и Цетиња. Ре-

довну производњу „Топола“ обезбеђује посједовањем властитог резервоара и агрегата, при чему директор Међедовић посебно истиче добру сарадњу са ватрогасном јединицом Будва, када је несташница воде, благовремено ватрогасци допремају воду неопходну за редован процес производње. Ј. В.

ВАТРОГАСНА СЛУЖБА

ПРАВОВРЕМЕНЕ И УСПЈЕШНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Грађани су једнако ажурни при пријављивању пожара и помоћи у њиховом гашењу

опособљеност довољни за правовремене и успешне интервенције ватрогасне службе, командир Владимир Јовановић каже да новим законом нису прописана ограничења броја дежурних у овој служби, као и да, до сада, није извршена званична процјена техничке оспособљености јединице.

„Ипак“, додао је Јовановић, „све задатке обављали смо до сада успјешно и благовремено“.

Сарадњу ватрогасне јединице са грађанима Јовановић оцењује као веома успешну, наглашавајући да су становници наше општине

не једнако ажурни при пријављивању пожара и помоћи у њиховом неутралисању. „При том, сваке године забиљежимо десетак пожара на аутомобилима и петнаестак у приватним објектима“ - рекао је Владимир Јовановић. Зато је, према његовим ријечима, потребно апеловати на савјесније одржавање електричних инсталација ако је су најчешћи узорак оваквих пожара.

Током љетње сезоне на снази је скупштинска Одлука о забрани паљења ватре на отвореном простору која важи до 15. октобра. Ова одлука се, како сазнајемо од надлежних, досљедно не спровodi. Ватрогасна јединица је, тим поводом, имала двадесетак интервенција на локалитету одређеном за депонију смећа на Топлишком путу.

Иначе, од 1991. године, ватрогасне јединице не располажу канадерима, авионима који су незамјењиви при гашењу пожара великих размјера. Обзиром на високу цијену ових летјелица, њихова куповина за сада није могућа, рекао је у разговору за Приморске новине командир општинске ватрогасне јединице Будва Владимир Јовановић. Ј. Вукићевић

25 ГОДИНА ПРИМОРСКИХ НОВИНА

ЧЕСТИТКЕ

Желим Вам пуни напредак у будућем раду.

Никола Крајовић,
директор Зета филм

Приморске новине,

Будва

Најсрдочније Вам честитам двадесетпетогодишњицу, а свим новинарима Приморских новина, као и њиховим читаоцима, желим да следећи јубилеј прославе као дневне новине.

Злайко Стевић,

Редакција

Приморских новина,

Будва

Срећично Вам честитам 25-годишњицу изложења
Приморских новина
и желим даљи успешан и срећан рад.

Слободан Вуковић,
главни и одговорни уредник Побједе
Приморске новине,

Будва

Надајући се радујем Вашим успјесима и честитам значајним

ОСТАВКА ГЛАВНОГ И ОДГОВОРНОГ УРЕДНИКА

ПРИМОРСКИХ НОВИНА

Досадашњи главни и одговорни уредник Приморских новина Васо М. Станишић подnio је, изличних разлога, неопозиву оставку.

Управни одбор јавног предузећа „Информативни центар“, на својој сједници одржаној 12. августа 1997. године, размотроје је његов захтјев и доноси одлуку да уважи оставку.

Приморске новине захваљују свом главном и одговорном уреднику на успјешном уређивању листа и желе му успјеха у будућем раду.

25 ГОДИНА ПРИМОРСКИХ НОВИНА

СВЈЕДОК И ХРОНИЧАР

Јавно предузеће „Информативни центар“, поводом 25. година излажења листа Приморске новине, организовало је 13. јула изложбу цртежа и промоцију књиге Слободана Словинића „Париски записи“, чиме је овај угледни сликар из Будве обиљежио 35 година свог стваралачког рада.

На почетку свечаности присуствовао је Васо М. Станишић, главни и одговорни уредник Приморских новина: -Даме и господо, цијењени посетиоци, поштовани стваралаштво Слободана Словинића, сарадници, уредници, директори и поштованици Приморских новина - слидока и хроничара збивања у нашој општини у пропланти: 25 година. Будва је вечерас, захваљујући својим колажима и промоцији књиге Париски записи, град културе, који је посредством стваралаштва Слободана Словинића био је у великим граду - Паризу. Овај културни догађај је организован је поводом 25 година излажења Приморске новине, у хотелу „Аvala“, и то му стицавају окупности, даје посебну боју и величину. Када се прије 60 година почела градити „Аvala“ отворено је археолошко сплато као доказ трагова прошlosti нашега краја. Када је отворена „Аvala“ је најавила једну нову привредну делатност на свом подручју - туризам. Због тога је „Аvala“ више од хотела, јер се налази на трагу прошlosti и прах будућnosti свога краја. Париз, наш стваралаштво у Будви по покрајини и париском општином, организација културног догађаја на трагу прошlosti и прах будућnosti, значајан културни догађај на свом подручју, који је један од највећих париског празника - то су одредио је још једна чест азвести. Приморске новине као иницијатори ове изложбе и промоције књиге - рекао је Васо Станишић и наставио: - Сам тај чин доста говори о Приморским новинама, о њиховој оријентацији ка вредновању и афирмацији наших стваралаша и наше културе. Није, дајте, понижни дошло ни до ових цртежа ни до ове књиге, али ни до тога да у Будви и Црној Гори то пре представља баш Приморске новине. Као садашњи уредник овог листа имам дужност, али не и велико право, да говорим о 25 година Приморских новина, број 416, са датумом од 13. јула 1997. године, на 24 страни, наставак је и круна, континуитет и једна врста привременог сумирања уређивачке концепције која Приморске новине види као лист-хронику, лист са јаким нагласком на нашој даљој и ближој прошlosti, што све треба да допринесе да на тим темељима правимо нове кораке. Новинарству, и уопште стваралаштву, није својствено задовољавање постигнутим, није то својствено ни Приморским новинама, али морам изразити свој велико задовољство и понос што смо наш јубилеј обиљежили једним оваквим бројем, и што сам у прилици да тај број представим на почетку једног оваквог културног догађаја, пред оваквим кругом људи - рекао је Васо Станишић представљајући јубиларни број Приморских новина.

Изложба цртежа отворио је историчар уметности из Београда mr. Балша Рајчевић, анализирајући константна обиљежја Словинићевог ликовног израза, а о филозофској попуни његовог дела је рекао: - Ту је ријеч о једној грандиозној цјелини, великој поетској творевини, која симболичким језиком покушава да уобличи један метафорички исказ о суштинама људског живота - о суштини слободе и ослобађања, о превазилажењу и надилажењу материјалних, профаних вриједности, о неспокојству због сталне егзистенцијалне тјескобе и угрожености. То спиритуално и метафизично уздизање је, по мом мишљењу, сама суштина уметности и уметничког бића. Код Словинића нема деструктивности, нема нихилизма и сумње у мисију човјека у животу, напротив, за разлику од Дада Ђурића, Величковића, Милана Арсића, код Словинића постоји пуну хуманистичку вјеру у живот и човјекову мисију у њему - истакао је на крају Балша Рајчевић.

О књизи Слободана Словинића Париски записи говорију су: академик Чедо Вуковић, dr Слободан Калезић и dr Синиша Јелушић. У својој надахнутој беседи Чедо Вуковић је говорио о пружању Париза и Будве, два различита града која је повезао један уметнички сензибилитет и на том повезивању изградио вриједно дјело. dr Слободан Калезић је у жанровском смислу одредио „Париске записи“ као дневник са богатим наслагама документарног и дискретним елементима анализа, а међу њима могуће културолошке студије. dr Синиша Јелушић је у свом излагању анализира проблем који произилази из односа двије медијске равни Словинићевих Париских записа: ликовне и вербалне, тематизујући њихову дубљу значењску повезаност са изјавним принципима естетичке теорије стварања.

"Будванска ривијера" је окончана управљачка трансформација:
Борије Приболовић

Главна туристичка сезона је завршена, сумирајући резултати и упоређујући са оним из претходне године. О пословању "Будванске ривијере", о њеним могућностима повратка на међународно туристичко тржиште, о приватизацији и страним инвеститорима - разговарали смо са Ђорђем Приболовићем, генералним директором ХТП "Будванска ривијера".

• Господине Приболовићу, иако предсезона није најављивала добро љето, јул и август су пријатно изненадили. Да ли сте задовољни оствареним резултатима?

Предсезона заиста није обећавала добро љето, и у тој периоду забиљежили смо велики пад ноћења од преко 30 процената. Ако се изврши пажљива анализа структуре гостију "Будванске ривијере" у предсезони, могуће је утврдити узроке који су довели до таквог стања. Главни дио туристичког промета у предсезони чине екскурзије, пословни скупови, семинари и тд., а ове године је управо у том дјелу посјете било проблема. Због политичких протеста у Београду и Србији, у којима су учествовали студенци и ученици средњих школа, дошло је до продужења школске године, тако да је број ноћења екскурзија драстично смањен. Што се тиче организације семинара и пословних скупова, треба имати на уму да купци стање наше привреде - чињеницу да је средстава за њихово одржавање све теже пронахи, и то свакако разлог што их није било више ове године.

Нереално је очекивати да се ишта догоди преко ноћи. Поготово да то очекујемо ми који за вријеме трајања санкција уопште нијесмо били присутни на страном тржишту, а логика тржишта је немилосрдна: ко својом понудом није присутан четири, пет година - пословно је мртв, тржиште га не познаје, он не постоји. Значи, ми се полако враћамо на инострано тржиште, скоро да почињемо из почетка.

Главна туристичка сезона је била од претходне, и август се показао као боли туристички мјесец него азија када нам се дешавало да послије 10. августа миша растјера госте. Сада то није случај: сви капацитети "Будванске ривијере" су попуњени до краја августа, а и у септембру очекујемо добру посјету.

Посматрана и процењивана са финансијског стања, ова сезона је била нега она прошле године. Један од разлога је и тај што смо имали пад ноћења у периоду када су цијене ниже, оне предсезонске, а повећање броја ноћења управо у периоду каснве сезоне и виших цијена. Финансијски ефекти сезоне су сасвим задовољавајући, међутим оно што је извођено при овим упоређивањима с претходном годином јесте управо правац кретања који указује на чињеницу да је свака година била од претходне. То је оно што охрабрује и што говори да се "Будванска ривијера" налази на путу уједиљивог повратка на домаће и међународно туристичко тржиште. Свакако, нереално је очекивати да се то додати преко ноћи, али смо на добром путу и мислим да ова сезона то показује.

• Колико је ноћења страних гостију било ове сезоне у објектима "Будванске ривијере"?

Нешто значајнији број ноћења странаца, значајије повећање у поређењу са оним што је било претходних година, остварили смо прошлог љета 42.000 ноћења страних гостију. Та цифра, у односу на оне из времена пре санкција, није нешто чиме бисмо могли похвалити, али имајући у виду да је долазак страних гостију посљедњих година био сведен на индивидуалне посјете, тих 42.000 ноћења су значајнија напредак. Ове године очекујемо да ћемо имати око 100.000 ноћења страних туристичких гостију, што је повећање за више од 100%. Тренутно у нашим објектима борави 1000 до 1200 страних гостију, што је сасвим солидно, посебно ако знамо да ће странци у том броју бити присутни у нашим хотелима и цијевима септембра. Очекујемо да ће тих 100.000 ноћења бити реализовано ове сезоне.

Понављам, нереално је очекивати да се ишта додади преко ноћи. Поготово да то очекујемо ми који

„Будванска ривијера“ се налази на путу убједљивог повратка на домаће и међународно туристичко тржиште

за вријеме трајања санкција уопште нијесмо били присутни на страном тржишту, а логика тржишта је немилосрдна: ко својом понудом није присутан четири, пет година - пословно је мртв, тржиште га не познаје, он не постоји. Значи, ми се полако враћамо на инострано тржиште, скоро да почињемо из почетка.

- Шта се конкретно предузима да „Будванска ривијера“ пронађе своје место на међународном туристичком тржишту?

Страни туристи који сада бораве у нашим хотелима углавном су из Русије и Израела. Они су наши гости посљедњих двије године и та тржишта намјеравамо и даље да задржимо. Са туристичким агенцијама из Русије и Израела успоставили смо добре пословне контакте који неће бити доведени у питање ни наредних година, а сматрам да смо нашом понудом и туристичком услугом у потпуности задовољили њихове захтјеве и потребе. Што се тиче освајања других тржишта, или повратка на она са којима смо раније пословали као што су земље Западне Европе, имамо доста добрих најава и уговора који обећавају. Наиме, са нашим пословним партнерима са којима смо радили прије санкција ступили смо у контакт током посјете Берлинској берзи, и том приликом разговарали са директорима ТУИ-а и Некермана. Договорено је да се организује посјета групе стручњака из ТУИ-а и Некермана да би видјели у каквом су стању наши објекти и на ком начину је наша туристичка услуга. Потом би се направили уговори за улазак "Будванске ривијере" у њихове каталоге за 1998. годину. Тако можемо очекивати организоване групе гостију са тих подручја.

Код нас је већ боравила студијска група из ТУИ-а коју је предводио Хелмут Хајм, директор за Источну Европу и Сјеверну Африку, и извршила преглед наших објеката. Морам рећи, а то је и господин Хајм изјавио на конференцији за штампу, да су пријатно изненађени оним што су видјели и да, практично, нема објекта у сastаву "Будванске ривијере" у који они слједеће године нијесу спремни да доведу госте. Озбиљно су заинтересовани за "Авалу", за једну калету у "Словенској плажи", за хотел "Монтенегро", за "Свети Стефан" и "Маестрал", а веома позитивно оценили су хотел "Палас" у Петровцу. Директор Хајм је изјавио да ТУИ, по његовом мишљењу може слједеће године на ово подручје да доведе од пет до десет хиљада туриста из Њемачке. То је за све нас један велики успјех, иако је у добре године туризам ТУИ доводио три пута више страних гостију. Са људима из Некермана скlopili смо сличан уговор, тако да слједеће сезоне, од 5. маја до 20. октобра, очекујемо значајно повећање броја страних туристичких гостију.

Свима који раде у туризму добро је познато да не може бити говора о довођењу страних гостију без слободног кретања људи и роба преко границе. Под оваквим визним режимом, какав сада постоји у нашој земљи, туристички промет је знатно отежан.

- Када говоримо о страним туристима немогуће је заобићи и проблем виза: Савезна влада је у својој економској политици за 1997. годину најавила либерализацију визног режима - туристички радници су захтијевали њихово укидање, ображажајући свој захтјев тврдњом да нема организованог туристичког промета уз постојање виза за посјетиоце. Да ли је то био проблем и овога љета и да ли постоји могућност његовог рјешавања?

Свима који раде у туризму добро је познато да не може бити говора о довођењу страних гостију без слободног кретања људи и роба преко границе. Под оваквим визним режимом, какав сада постоји у нашој земљи, туристички промет је изузетно отежан. И ове године смо имали проблема са мањим групама гостију који не долазе директно у Црну Гору већ границу прелaze из Мађарске, Хрватске и тд. Као посебно негативан примjer навешћу оно што се додатило групи туриста из Словеније. Њих 150 први пут су као гости организовано дошли на Црногорско приморје и били смјештени у нашим објектима; неколико часова су изгубили на граничном прелазу у контроли папира потребних за улазак у Југославију. Савезна влада, ако озбиљно размишља о развоју туризма, требала би одмах да укине визе, бар према оним земљама одакле нам гости долазе.

Да бисмо тај проблем некако превазишли, уз помоћ Владе Црне Горе ми користимо могућност да на аеродромима у нашој републици не тражимо визе страним гостијима. По доласку у Црну Гору они добију колективну визу, тако да не губе вријеме по конзулатима у својој земљи и на нашим граничним

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ЂОРЂИЈЕ ПРИБЛОВИЋ, ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР ХТП

ПОЧЕТАК

Страни улагачи нијесу спремни да једноставно купе неку фирму, већ прије свега желе да у њу улажу средства и тако постану њени власници. Тај модел је за "Будванску ривијеру" веома повољан, јер би се тим улагањима подигла наша туристичка понуда на виши ниво.

прелазима. Свакако, најрационалније рјешење било би да се визе укину јер утисак који страни гости понесу са наших граничних прелаза веома је неповољан. Они су навикли да путују само с пасошем, а у земљама Европске заједнице само с личном картом, па прелазак наше границе доживљавају као беспотребно малтретирање.

Тешкоће са визним режимом Југославије не осјећају само туристички радници у Црној Гори већ и они у Србији, где су такође на републичком нивоу омогућили давање колективних виза организованим групама страних гостију. Тиме се, међутим, проблем не рјешава, већ на извјестан начин само ублажава, односно одлаже.

- Поред виза, постоје извјесне тешкоће и са кредитним картицама.

Да, плаћање кредитним картицама је такође озбиљан проблем с којим се сријећемо. Страни туристи, посебно они из земља Западне Европе, нијесу навикли да носе велике количине новца у цепу, већ своје рачуне подмирују кредитним картицама. Ми у "Будванској ривијери" прихватамо "Визе" и "Америкен експрес" картице, али доцније имамо тешкоћа при наплати тих рачуна јер изгубимо много времена док новац стигне. Трудимо се да страни гост не осјети проблем који имамо јер он за то није крив. У тој крајње неповољној ситуацији за посљавање са страним туристима нашли смо се због банкарског система у нашој земљи и његове потпуне издвојености из међународних монетарних токова и институција. Очекујем да ће повезивањем наше земље са међународним монетарним институцијама и њеним укључивањем у свјетске финансијске токове и тај проблем бити ријешен, а за добро туризма очекујем да ће се то догодити што прије.

- Власничка трансформација предузета у друштвеној својини је у току. Реците нам, господине Приболовићу, који се модел трансформације примјењује у "Будванској ривијери", и најбитније: што радници могу од тога да очекују?

У областима власничке трансформације у Црној Гори имамо један веома либералан закон који признаје више модела приватизације предузета. Из свих досадашњих контаката са страним партнерима заинтересованим за приватизацију предузета у Црној Гори, произилази да је један од тих модела њима најприхватљивији, а то је модел - докапитализације. Када размишљамо зашто је то тако морамо бити објективни:

страни улагачи нијесу спремни да једноставно купе неку фирму, већ прије свега желе да у њу улажу средства и тако постану њени власници. Тај модел је за "Будванску ривијеру" веома повољан, јер би се тим улагањима подигла наша туристичка понуда на виши ниво.

Не треба очекивати да ће се кроз приватизацију добити средства која би рјешавала неке друге проблеме у Црној Гори; средства остварена откупом дioniца од фонда, или кога другог, сасвим логично, ићи ће у правцу улагања у предузета која страни улагач има намјеру да купи. Разумљиво,

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

БУДВАНСКА РИВИЈЕРА

ПОВРАТКА

ако неко откупи дioniце и постане власник у одређеном проценту (странци инсистирају да то буде преко 50%), тек тада се пред њим отварају нове инвестиције у објекте које је купио. Зашто би он плаћао два пута? Он хоће директно да уложи у те објекте и на тај начин да постане већински власник.

Ми смо у "Будванској ривијери" извршили идентификацију власника фирме у садашњим условима: то су фондови, Влада и радници. Тиме је окончана управљачка трансформација предузећа и отклоњена једна велика препрека у досадашњим преговорима о приватизацији "Будванске ривијере". Потенцијални купци сада тачно знају с којим људима треба преговарати, а то је претходних година био велики проблем.

Свјестан сам да код радника постоји један опрез и резерва према приватизацији. То је сасвим разумљиво: људи се срећу с нечим у чему до сада немају искуства. Најзад, ми се трудимо да у разговорима са Синдикатом, а морам рећи да нам Синдикат Црне Горе пружа значајну подршку, те страхове и резерве код радника отклонимо. Уколико наша фирма буде приватизована од озбиљних партнера, то може бити само предност која ће се врло брзо показати кроз боља примања, кроз бољу продају капацитета и подизања услуга на виши ниво.

- Да ли су потенцијални инвеститори показивали озбиљније интересовање за улагање капитала, односно за куповину "Будванске ривијере"?

Водили смо разговоре са многим партнерима, али је озбиљну заинтересованост за улагање у "Будванску ривијеру" показало само неколико фирм, од којих бих издвојио предузеће "Менатепимпекс" из Русије. Антажовали су веома озбиљне стручњаке у области туризма из Шпаније са задатком да направе анализу стања у "Будванској ривијери". На основу тога смо доцније преговарали о условима и облицима улагања капитала. Сада су контакти с фирмом "Менатепимпекс" нешто слабијег интензитета, међутим, очекујемо да ће се преговори, који су трајали више од годину дана, ускоро наставити.

Озбиљних разговора је било и са "Интерконтиненталом", не о улагању у "Будванску ривијеру" већ о укључивању неколико наших објеката у њихов пословни систем. Прије свега то се односи на "Свети Стефан", "Милочер" и "Маестрал". Нажалост, ништа од тога још није реализовано, углавном због нестабилне политичке и економске ситуације у нашој земљи.

- Квалитет објекта у саставу ХТП "Будванска ривијера", посебно "Словенске плаже", већ дugo није на некадашњем нивоу. Шта се, господине Прибилићи, предузима у циљу побољшања квалитета објекта и туристичке понуде уопште?

Наше активности посљедњих неколико година могу се с пуним правом охарактерисати као превиљавање условљено нашим финансијским могућностима које нам нијесу допуштале да ишта значајније уложимо у реновирање објекта. Слабе финансијске могућности "Будванске ривијере" посљедица су губитака на тржиштима које смо некад имали, тако да смо извјесно вријеме били оријентисани само на домаће тржиште уз све негативне посљедице које таква оријентација собом носи: скраћење туристичке сезоне, слаба платежна моћ домаћег госта и тако даље. Поред тога, морамо имати у виду и чињеницу да су се услови пословања у туризму битно измјенили. Некада се у нашем туризму живјело од курсних разлика, нарочито је то вријеме било повољно за "Будванску ривијеру". Сјетимо се да је

Свјестан сам да код радника постоји један опрез и резерва према приватизацији. То је сасвим разумљиво: људи се срећу с нечим у чему до сада немају искуства. Најзад, ми се трудимо да у разговорима са Синдикатом, а морам рећи да нам Синдикат Црне Горе пружа значајну подршку, те страхове и резерве код радника отклонимо. Уколико наша фирма буде приватизована од озбиљних партнера, то може бити само предност која ће се врло брзо показати кроз боља примања, кроз бољу продају капацитета и подизање услуга на виши ниво.

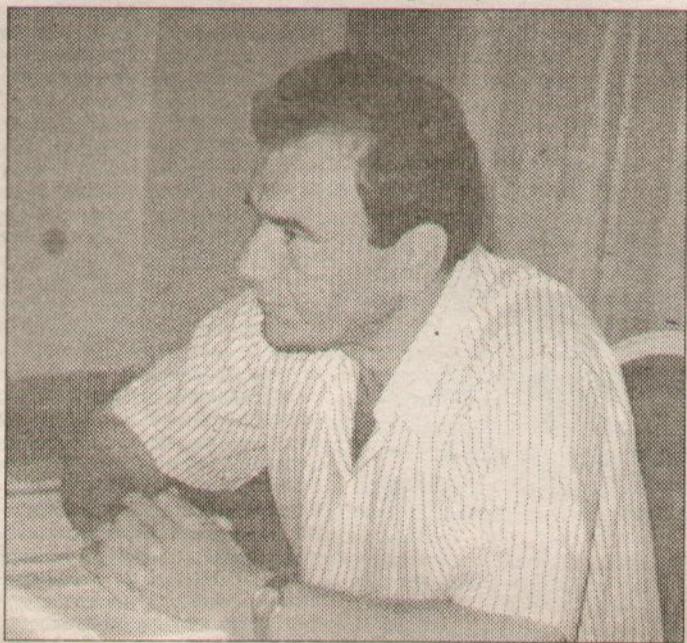
раније 92% гостију било је из иностранства и сви приходи по том основу девизни. Најзад, држава је имала разрађен систем стимултивних мјера за развој туризма. Данас, такви односи више не постоје: изгубили смо тржишта на којима смо некада били присутни, странаца имамо веома мало, а стимултивних мјера од државе нема. И поред тога, ми смо у наше објекте сваке године улагали преко 10 милиона динара. Поједињих година новац уложен у припрему објекта за сезону приближавао се изно-

Био би погрешно закључити да су наши објекти на изузетно високом нивоу, да ту више нема шта да се ради. Напротив, у њих треба уложити велика средства, а једини начин да се то учини јесте прилив страног капитала. Добро је што и потенцијални страни партнери тако размишљају, што се наши заједнички интереси у томе потпуно поклапају.

су од три милиона марака. За фирму која је послала у тешким условима то су велика улагања.

Студијске групе страних туроператора су веома повољно оцениле стање у нашим објектима, наравно у односу на оно што су очекивали да ће овде видjeti. А очекивали су потпуно руиниране и неупотребљиве хотеле.

Било би погрешно закључити да су наши објекти на изузетно високом нивоу и да ту више нема шта да се ради. Напротив, у њих треба уложити велика

средства, а једини начин да се то учини јесте прилив страног капитала. Добро је што и потенцијални страни партнери тако размишљају, што се наши заједнички интереси у томе потпуно поклапају.

• Упркос незавидној материјалној ситуацији, "Будванска ривијера" издава значајна средства за спонзорирање манифестија и спортских колектива, што изазива најразличите коментаре: од одобравања до критике. Речите нам нешто више од тој дјелатности "Будванске ривијере".

Туризам је дјелатност незамислива без рекламе и сталног присуства на тржишту. Прошле године уложили смо око четири милиона динара у маркетинг "Будванске ривијере": направили нове рекламне спотове, нови филм, припремили збирку од 2000 слайдова, проспекте и тд. Други дио нашег улагања у реклами повезан је са догађајима, спортским или из области културе, који се збијавају у Будви. За темељ нашег туристичког послова усвојили смо принцип да сваком госту омогућимо да учествује као посматрач, или активни судионик, у неком изузетно великом и значајном догађају. Више не може бити говора о пасивном туризму где људи долазе само да спавају и да се купају, јер гост жели да активно одмаре. Управо због тога, и у овим тешким ситуацијама, "Будванска ривијера" је главни спонзор за све значајне манифестије у Будви: Медитерански музички фестивал, Град-театар, Про бич сокер, Једриличарска регата и многе друге, а које су интегрални дио наше туристичке понуде.

Када је ријеч о нашем улагању у спорт, и оно је свакако и условљено потребама рекламе, а најбоље се можемо рекламирати уз помоћ успешних екипа. Једна од успешних екипа, на европском нивоу, јесте Ватерполо клуб "Будванска ривијера". Међутим, сматрам да организација клуба и начин његовог финансирања треба да буду измијењени. Ове године смо понудили једно другачије рјешење: кроз продају мјеста у Скупштини и у Управном одбору клуба. Намјеравамо да тиме обезбеђимо значајна средства за клуб и да "Будванска ривијери" олакшимо његово финансирање. Свако мјесто у Скупштини вриједи 3000, мјесто у Управном одбору 10.000, мјесто предсједника Скупштине 5.000, а мјесто предсједника Управног одбора 15.000 марака. Та смо мјеста продали на одређени период, што наравно не треба схватити да се "Будванска ривијера" одрекла свог ватерполо клуба.

Напротив, он је и даље у нашем власништву и ми смо и даље његови спонзори, али сада с мањим средствима, јер ће се један значајан дио обезбеђивати из ових извора. "Будванска ривијери" је, као фирмама која послује у туризму, битно да клуб носи њено име, да буде у врху југословенског ватерпола и да сваке године наступа на такмичењима у Европи и пласира се до четвртог мјesta. Ко ће бити у Скупштини клуба, ко у Управном одбору, уопште није спорно, уколико се не угрожава обезбеђивање успеха који нас рекламира и чине присутнима кроз спортске информације у нашој земљи и у Европи.

Драган Радуловић

ДР МИРОСЛАВ ЛУКЕТИЋ

ФЕЉТОН

ДРУШТВА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИЗ ОБЛАСТИ ТУРИЗМА У БУДВИ

1922 - 1941. (8)

ТУРИСТИЧКИ ОДБОР

(Наставак из прошлог броја)

Пошто је 1940. године истекао мандат старом Одбору предсједник општине је предложио Краљевској банској управи листу изврсних чланова, наводећи њихово занимање и придржавајући се одредбе Правилника о саставу одбора, са молбом да се листа потврди. Бан је акт бр. 715, од 14. фебруара 1940. године, потврдио предлог и поставио нове чланове Одбора: 1. Предсједник Иво Радовић, рентијер из Будве; 2. за представнике општине: Јоко Борета, предсједник општине и Иво Верона, члан општинске управе; 3. за представнике "Могрен" друштва за туризам: дон Антон Мушура и Ваис Новаковић, хотелеријер из Будве; 4. за представнике хотелијера: Алекса Зеновић; 5. за представнике занатлије: Врено-сла Фабрис, предузимач из Будве; 6. као заслужни за туризам: Никола Медин, пензионер и свештеник Никола Ђурђевић, парох будванска; 7. срески љекар: др Радоје Лакић; 8. мјесни учитељ Љубо Радоман; 9. лучки заступник: Љубо Брајак; 10. члан грађевинског одбора: Франо Делоник, предузимач из Будве. Карактеристично је да су у састав Одбора укључена два свештена лица - православне и католичке вјероисповјести, инач врло цијенени образовани и толерантни људи у Будви. На предлог предсједника општине Бан је у марта мјесецу 1940. године именовао Васа Новаковића за новог предсједника Одбора. Према записнику Општинског турристичког одбора од 15. јануара 1940. године буџет је износио 35.100 динара и распоређен је на ставкама: 1. расvјетa - 7.000; 2. реклами - 3.000; 3. канцелариска материјал - 4.000; 4. намештај - 1.000; 5. оправка канала - 10.000; 6. поливање шеталишта и уређај - 1.000; 7. парк, чишћење и насладе - 3.500; 8. пут - 500; 9. поправак пута за плажу Могрен и чишћење плаже - 2.000; 10. непредвиђени радови - 1.500; 11. чишћење предграђа и града - 1.000. Од туристичке таксе предвиђени су приходи 24.200 динара, а износ од 10.900 динара су неутрошена средства од претходне године. Буџет је потписао стари предсједник Одбора - Данило Рађеновић.

У буџету за 1940/1941. годину предвиђено је да се по основу браварашке таксе прикупи 36.300 динара, а укупни приходи су износили 47.200 динара. Главна средства буџета предвиђена су: расvјетa - 7.000; реклами - 3.000; отплата за нови клозет - 10.000 динара. Буџет је одобрila Банскa управa. Одбор је одлучио да се упути жалба Банскoj управi на одлуку Општинског вијећа којом се боравишина такса повећава са два на три динара, "будући да није сада доба уопште да се повиси такса, кад је у питању да ли ће уопште и бити туриста" - како се у закључку Одборa. На седници Туристичког одбора одржаној 26. септембра 1940. године расправљало се: 1. о одређивању земљишта за бањање смјећа; Радоје Замбелић је обавијестио Одбор да је г. Стојић (главни акционер хотела "Аvala") обећао да ће дати земљиште за бањање смјећа, што је од присутних прихваћено; 2. ријешено је да се ограде смјалме; 3. да се Команди мјеста упути акт и одреди комисија за пројектну штете коју је војска учинила разбијањем клупа и ограда од парка, „а које је један који разбијао“. Одлучено је да се парк огради и оставе само двоја врата - код споменика и код клозета.

Према документима Општинског управитељства Туристички одбор је постојао и 1941. године и послије слома Југославије и доласка италијанске војске. У наредном броју 1446 коју је 31. јула издадео предсједник општине Петар Лукетић, стоји да се укњижи сума од 8.000 динара на име позајмице од Општинског турристичког одбора. Туризам се још једном спомиње приликом пријема општинске буџета на овој ставки водио износ од 6.502 динара. На основу сачуване архивске грађе може се оцјенити да формираше и рад Туристичког одбора у општини није донио очекиване резултате у развоју туризма. За то је, по нашем мишљењу, било неколико разлога: постојао је раскорак између задатака који су дати Одборu и услова и могућности за њихово изврšavanje; Одбор није добио очекивану финансијску подршку са стране, без које се нијесу могле извршити значајније интервencије на рјешавању актуелних проблема, посебно из области комunalne дјелatnosti; један извр прихода за рад Одборa била је боравишина такса, а то је било недовољно; недостајао је и професионални кадар - радио се искључиво на добровољној основи.

(Крај)

25. година „Приморских новина“

„Приморске новине“ 1. августа 1972. године

Рибе ни за лијек!

Риба на будванској пјаци је ријеткост. Ако се времена на крије и пјави, то је вишак са каторске и тиватске пјације и то су обичне срдлице и газмоди. Иакоје неисповиједне прече гостују из унутрашњости, да бе до морске рибе прије даји у Београду или близак њеном мјесту унутрашњости ишо у Будвак. Живије на мору, а жељије рибу??

Будва нема организованог привредног риболова. И спортички риболовци су све мање. Разлог је тај, што је из дана у дан све више динамиташа који уникавају рибљи фонд на нашем привобалном појасу, који је некада био познат по богатству разноврсних риба. Дозвољено је пропетати барком поред острва Си. Никола, изнад Скочивића или крајеве према Бигову, па да се ск

ДРУГИ ПИШУ

„ПОЛИТИКА“, 9. АВГУСТА 1997. ГОДИНЕ

ПОДЗЕМЉЕ ЗА ЛИКВИДАЦИЈЕ УПОТРЕБЉАВА И СНАЈПЕРСКЕ ПУШКЕ

ОРУЖЈЕ ХЛАДНОКРВНИХ И ОБУЧЕНИХ УБИЦА

Мотиви убиства Мине Бећира и Саше Лабовића на Црногорском приморју нису познати, али је примјетно да се детаљи злочина поклапају. - Чинjenica да је исашен само један смртоносни метак указује на убицу обученог за употребу снајперске пушке. - Обе ликвидације извршene пушком M-76 калибра 7,9 милиметара

Подземље је почело да употребљава ново оружје из илемских арсенала: снајперске пушке. У уторак, око 4,30 сати, у центру Будве, код пословнице ЈАТ-а, убијен је Миша Бећир (48) са Цетиња. Погођен је у врат у тренутку док је хтио да отпључи врата свог кабриолета „мазда“ београдске регистратуре. Убица, који је пуцао са раздаљине од неколико десетина метара, одбацио је своје оружје и побјегао у непознатом правцу.

Прошлог љета на плажи Свете Стефане, у тренутку док је узанско у море, убијен је Саша Лабовић (28) из Будве, а метак га је погодио право у срце. Убица је овог пута пуцао из замка у шумарку оближњег Пале брда, а једини траг у том тренутку била је остављена пушка, уз коју су пронађене и руцане.

Са ратишта у руке криминалаца

Полиција је тек на почетку истраге око ликвидације Бећира, а Лабовићево убиство је још нерасвијетљено. Мотиви ових злочина нису познати, али је примјетно да се детаљи ових убиства поклапају, бар када је ријеч о употребијебљеном оружју.

Након, и Бећир и Лабовић убици су снајперском пушком M-76 домаће производње, калибра 7,9 милиметара. Овај дужина (120 центиметара) пушка тешка 4,2 килограма на илегалном тржишту оружја у СРЈ појавила се послије избијања сукоба на просторима бивше Југославије, а употребљавале су све заражене стране. Опресија је дневним оптичким нишаном, а по потреби на њу је могуће поставити и ноћни нишан.

И док је рукоvanaje оружјем подземља, као што су „шкорпији“ и „калашњикови“, лако свладати, употреба снајперске

пушке захтијева посебну обуку. „Иако сви детаљи убиства Бећира и Лабовића нијесу познати јавности, чинjenica да је први испаљени метак био смртоносан, указује на некога ко веома добро познаје ово оружје“, каже један ратни ветеран.

Избор мјеста за засједу

По његовим ријечима, могуће је да је ријеч о неком ко је у рукоvanaje снајперском пушком обучен на ратишту. Од снајпе-

риста су захтијеване посебне психофизичке особине, није довољно бити само напростијен стријелац. Чак и неки одлични спорчки стријелац никад нијесу постали добри снајперисти, јер нијесу могли да се „навинку“ да хладнокрвно пуцају на људе које виде на кончаници оптичког нишана.

Оштро око и мирна рука само су предуслов за употребу овог оружја, од снајпериста се захтјева и низ финеса које лајци не примјењују, као што су избор мјеста за засједу и угла под којим се пуца. Иначе, данас се оптички нишани могу уградити

Милан Галовић

„драгунов“, а међу најпознатије моделе у свијету спадају и пушке произвођача као што су „Хеклер и кок“, „валтер“, „штајер“ и „сиг“.

Када је ријеч о техничким детаљима, прецизност овог оружја зависи прије свега од оптичког нишана, чија је главна особина увећање, које је код нових нишана и до десет пута у односу на оно што биљеки око стријелаца, односно хладнокрвног убице, које је било у поменутим случајевима на Црногорском приморју.

Милан Галовић

Када је ријеч о техничким детаљима, прецизност овог оружја зависи прије свега од оптичког нишана, чија је главна особина увећање, које је код нових нишана и до десет пута у односу на оно што биљеки око стријелаца, односно хладнокрвног убице, које је било у поменутим случајевима на Црногорском приморју.

Одјак је рукоvanaje оружјем подземља, као што су „шкорпији“ и „калашњикови“, лако свладати, употреба снајперске

пушке захтијева посебну обуку. Уколико Будва жели да има европски туризам, мора много да ради на квалитету.

Драган Остојић, фризер из Београда:

- Будва ми се јако допада, све је лијепо, вријеме је лијепо, море је чисто, постоје и плаже које су мање уређене, али на човјеку је да бира. Повремено је нестанак воде проблем, пар пута је нестајalo и струјe, чистоћa би требalo да буде на вишem нивоу.

Свија ми се ноћни живот, Стари град, посебно музика испред Старог града.

Олга Настасијевић, правница из Краљеве:

- Посљедњих 10 година љетујем са породицом у Будви. Сви smo заљубљени у Црногорско приморје. У приватном smo смјештају, већ годинама код сијеста, све остало је супер.

Мирољуб Јеркић, студент из Приštine:

- Ја у Будви имам кућu, али у њој немам воде. Овде сам већ мјесец дана, и сналазim се не-како. Ноћни живот је феноменалан, још увијек има доста народњака, али можете нека-ко и да их избегнете, уколико хо-ћete. Купам се на Милочеру, тамо је мало мања гужва. Цијене пићa су OK, али све остало је скupo, бар тако каже мојa мама, која је ипак домаћица.

Небојша Станковић, адвокат из Београда:

- Ја и мојa породица smo смјештени у „Словенској плажи“. Смјештај је добар, као и хранa, али проблем је у води, која нестајe са временом на вријeme. Више је мјesta за излазak него прошле године, али је још увијек присутно много кичa и

Саша Поповић, ученице из Београда:

- У Будви је хаос, а ми мора-мо ускоро у школу. Ипак, ево нас опет сљедећe године. Вода?! Пази колико је има око тебе...

ПРИЧЕ С ДРУГОГ ҚАОСЈЕЌА

САВО ГРЕГОВИЋ

ЖИВОТ ПО ВЛАДИМИРУ

Og неба до тебе: вјештрови, вјештрови... и насокуј ме собом, насокуј за сваку бесану ноћ, за свако мучење...

(Радосав Пајковић)

Увијек без придика, гестова било каквих. Знао је управо да је његово присуство обавеза и да све, ама баш све, може да се мирно превлада, савлада, обиђе, одбоксује ако треба. А и када би сатима рашчлањивали какву замршну радбу у кафани, иако је пред њим било чаши мање него испред осталих, није губио дах. Но ву снагу није налазио у руменом вину, него у неком давно прочитаном стиху, мудрој прози наших и свјетских класика, на некој стази којој је ходао овом земљом.

Од „Приморских новина“ Владимира бјеше створио кутак у који се радо залазило. Најчешћи гости-зна се били су новинари. Из готових наших редакција. Писци, млађи и они који су исписали томове на ползу народа свога. И готово сваки од њих би оставио текст, написавши ту га у увијек скромним просторијама које су биле најмијењене новинама овим, или би стигао поштом, пошто би изашао из пинчеве радионице удаљене ститинама километара од Будве. Стизали су, највише због њега, и руски новинари и писци, мијешајући редове поезије и вина, остављајући записи о Будви, Светом Стевану и Петровцу и адресе на које су им стизали „Приморске“. Захваљујући управи Владимиру Станишићу, комплети будванских новина су драгоцен материјал из којег већа рука може да сачини и сјајну антологију врједних текстова на тему-Будва и Црна Гора.

Поезија је била и остало његова велика љубав. Која је често знала да гута и друге љубави у њему. Родољубива, социјална, рефлексивна, љубавна, свакојака, само ако вала. Ако је надживјела писца и његово вријеме и стамено се приси свакодневно пред нове читаоце. Мало који пут смо засјели у кафани, редакцији, код његове и моје куће, а да није потекао који стих. Којим би Владимир објаснио тренутак, скренуо саговорника на праву стазу, одагнао прне мисли, провјетрио загајен ваздух изнад главе наших, пренуо из дремежа, вратио вољу... Марљиво читајући, не из потребе за факултетском дипломом, магистратуром или докторатом ради чега се убише толики други, срећивао је своје мисли, између којих је увијек она филигранска нит, која не дозвољава да се јављају цитати који нијесу у контексту. Он је знао како се учи, учио из задовољства и са задовољством учио од других и друге око себе. Зато је и да-нас најчешће с новинама с којима је срећно до пензије стигао и књигама за које је увијек имао пару и стрпљење.

Тако је поодавно оставило перо-увијек се надам да је то само привремено- Владимир Станишић је и даље актуелан новинар. Нема старијег колеге у Београду, Подгорици, на Цетињу, у Ужици или Крагујевцу с којима сам чешће у контакту усљед свакодневних обавеза, који се не распитују за њега. Тих, благе нарави, и изузетно скроман и када је казивао знање и искуство које други немају, пленio је колеге.

Нема ни једног посленика ове професије који није жељио да с њим оде на терен. Сви су добро знали да Владимир најбоље отвара и она врата за која новинари вјерију да су замандаљена, да ненаметљivo, с правим питањима долази до најбољих одговора. Вјеровали су му саговорници, нарочито старији, али и други. Знали су да ће његов текст бити ангажован, али и критички када то треба, афирмативан или с мјером и укусом и на вријеме, када околности тако наложе.

Вјеровао сам да Владо готово ништа не зна о мојим жељама, да не примјењује како упјам сваки људи, покрети, пажљivo ишчitavam готове странице које није крио од мене. Стога сам, помало и био изненаден када је Димитрија Јововић, који је тражио четвртог човјека за прву редакцију „Приморских новина“, не чесни, изговорио моје име.

Савршено сам знао на којој се ватри печеш, казао ми је убрзо пошто је формирао редакцију, док сам се снебиво и са страхопоштovanjem примао уредничke наредбе за прве текстове. - Имаш у себи новинарске крви, а то је за почетак doボљно.

Мјера је основ свега, његово је гесло. Стога је увијек настојао да ми, не троšeћи ријечи, каже да ће ми, ако се ишта убије, бити баш мјера коју немам. Обуздавао ме и на машини и у ротацији, и на конференцијама за новинаре и када бисимо се с криглама дружили, у крчми, какво.

Веома је у праву Владимир Станишић. Који је из књига учио како се пише. И како се часно живи, живот опскури.

ГРАД ТЕАТАР

НА КРАЈУ ЈЕДАЕСТОГ ФЕСТИВАЛА

ЉЕТО НА ЦИТАДЕЛИ

Да ли је све било само „сан љетње ноћи”, или помало варљива и неухватљива стварност?

Једанаести фестивал Град театар је завршен.

Након педесет дана утихнули су инструменти, угасила су се свјетла на позорницама, умирили гласови, а ликовни ствараоци су своја дјела повукли из изложбених простора. Ипак, све је било и остало вриједно поимена и писане ријечи.

Овогодишњи фестивал представљао је синтезу различитих видова умјетности, укомпонованих у једну целину: Трг пјесника, драмски, ликовни и музички програми.

У режији Никите Миливојевића, 1. јула свечано је отворен XI фестивал Град театар 97, а затим је услиједило више балетских извођења у режији и кореографији Лидије Пилипенко.

Премијером *Сан љетње ноћи*, у режији и адаптацији Никите Миливојевића, званично је и започео позоришни програм фестивала. Глумци Народног позоришта из Београда уveli су нас у свијет виртуелне стварности у коме смо боравили наредних четрдесетак дана. Била је ово и прва позоришна представа у продукцији Града театра на овогодишњем фестивалу. Услједиле су: Декамерон - дан раније по мотивима Бокача, у режији Јагоша Марковића и извођењу Народног позоришта из Сомбора, затим *Бановић Страхиња*, Борислава Михајловића Михиза, у адаптацији и режији Никите Миливојевића. Обије представе имали смо прилике да видимо на десетом фестивалу.

Прошлогодишња продук-

ција Града театра Радован III Душана Ковачевића, у режији Дејана Мијача и извођењу театра "Култ" из Београда, и ове године је била на позоришном репертоару, као и сценски играџи *Трус и трепет*, по Стефану М. Јубиши, у режији Виде Огњеновић, који послије неколико година извођења на Цитадели већ полако улази у антологију Фестивала.

У продукцији Града Театра, до краја XI фестивала, одигране су још двије представе: *Конте Зеновић*, у адаптацији и режији Радмиле Војводић, којој је ово већ треће представљање у оквиру будванског љетњег фестивала, и представа *Јерма*, Ф. Г. Лорке, која је премијерно изведена на самом крају у режији Љубослава Мајере и извођењу сомборског и црногорског народног позоришта и студената Академије драмских умјетностица Цетиња.

Од гостујућих представа овог љета услиједиле су *Макбет*, оно, у кореографији и режији Соње Вукићевић, затим представа *Горски вијенац* П. П. Његоша, у режији Бранислава Мићуновића, која је отворила ново здање Црногорског народног позоришта у Подгорици, двије представе *Атељеа* 212 из Београда: *Турнеја*, Горана Марковића, а у режији Милана Каракића и Кући Људмиле Разумовске, у режији Радослава Милenkovića.

Представа која се савршено уклопила у атмосферу љетњих ноћи је *Новела од љубави*, прошлогодишњи пројекат Ђечијег позоришта из Подгорице у којој су учествовали и глумци Црногорског народног позоришта и студенти академије са Цети-

ња. Редитељ је Милан Каракић.

Народно позориште из Сомбора нам се представило још једном изванредном представом! *Путовањем за Нант*, у режији Љубослава Мајере.

Дјечје позориште из Подгорице још једном је унijelo добро расположење међу љубитеље умјетности играјући *Три мускетара*, по роману Александра Диме, у режији Јагоша Марковића.

Контраверзна представа

Југословенског драмског позоришта из Београда *Салома Оскара Вајлда*, у режији Романа Виктјука, побудила је многе духове и на овом фестивалу. Исто позориште извело је и *Екстазу смрти Хајнера Милера*, у адаптацији и режији Ненада Прокића.

Ја бих да се играм назив је

представе театра за дјецу Луткарске радионице еколошког покрета Новог Сада.

Спој музике и глуме манифестовао се и најбоље изразио у *Омажу Марији Калас* - *Мастер Клас* Теренса Мекнела, у режији Алисе Стојановић и извођењу Битеф театра из Београда. Као завршна гостујућа представа на овогодишњем Фестивалу изведена је *Мрешћење шарана* А. Поповића, Српског народног позоришта из Новог Сада, у режији Егиона Савина.

И на овогодишњем XI фестивалу били су присутни многобројни гости из иностранства, што је свакако доказ почетка интернационалне институционализације будванског театра. Канадски балет *Денсмејкерс* извео је трилогију *Санд*, а балет МНТ из Скопља је одиграо *Четири године доба* *Вивалдија*. Македонски народни театар из Скопља је на тругу испред

Авале одиграо представу *Мајку му...* кој је први почeo, наводећи да је у питању жарп - параноја. Из пријатељске Грчке свој допринос овогодишњем репертоару дао је АТИС театар из Атине представама *Медеја материјал* и *Квартет*.

Позоришта из Франкфурта се представило

Змијиним свлачком Слободана Шнајдерса, у режији Александра Била.

Из Словеније је "пријахао" театар Младинско - Љубљана представама *Роберто Цуко* и *Весеља* дом.

Све ово представљало је својеврсну мини ретроспективу позоришних дешавања на овогодишњем Граду театру, али не можемо забићи ни вечери са глумцима: Мишом Јанкетићем, Миром Ступицом и Батом Стојковићем. Разговоре са овим еminentним умјетницима водио је Феликс Пацлић, откривајући професионално и спонтано саму срж њиховог умјетничког битисања.

У оквиру Града театра одржано је и више научних скупова и окупљања столова:

Омаж Хајнера Милера, Друга скупштина југословенског друштва за Медитеранско позориште и умјетност, окупљајући сто умјетности и отворено друштво.

Завршио је овогодишњег Фестивала означило је гостовање оперског ансамбла Српског народног позоришта из Новог Сада са двије представе: *Вива ла мама* и *Љубавни напитак* у славу Диониција. Након 50 дана промијењене стварности или стварног сна, Будва се повлачи, чекајући да наредног љета глумци ногом ступе на „камен који живот значи”.

Тијана Ђетковић

Задовољство испуњеним програмом:

Бранислава Лјајевић

БРАНИСЛАВА ЛЈАЈЕВИЋ, ДИРЕКТОР ГРАДА ТЕАТРА И МИНИСТАР КУЛТУРЕ У ВЛАДИ ЦРНЕ ГОРЕ О ЗАВРШЕНОМ ФЕСТИВАЛУ

НА ВИСОКОМ НИВОУ

- Најављени и утврђени програм овогодишњег Фестивала смо готово у потпуности испунили и учињеним можемо бити задовољни - изјавила је Бранислава Лјајевић на конференцији за новинаре, уочи завршетка овогодишњег Града театра.

На фестивалу је, како је казала, изведено укупно 134. програма, а учествовало је 1300. умјетника, из земље и иностранства.

Изведено је 45 позоришних представа, 5 балета, 17 концерата, 5 ликовних изложби, 2 перформансе, 2 опере, 3 вечери са глумцем, 6 научних скупова и 49 вечери на Тргу пјесника где је представљено око 100 књижевних стваралаца.

- Ово је импозантан број - казало је Бранислава Лјајевић, који говори сам за себе, а поготово, што су сви учесници овогодишњег Фестивала изузетни умјетници и што су програми високо оцењени од стране стручне критике. Отказан је само један музички пројекат "Вондерланд-Монтенегро" због огромне цијене од 250.000 марака, што смо сматрали нерационалним. Отказан је и концерт Арбо Валдме због болести умјетника, док је представа Радован Трећи отказана због кипе.

- Када се погледа програм фестивала од почетка до краја, ми смо заиста задовољни, јер смо успјeli да реализујемо један истински југословенски пројекат у најбољем смислу ријечи. Ове године смо укључили и пројекте из бивших југословенских република што је веома значајно. Фестивал је имао и значајан инострани програм са познатим гостима и ствараоцима из Француске, Шпаније, Русије, Грчке и Њемачке. Овде се остваривала једна права умјетничка комуникација што је и била намјена Града театра.

- Као директор фестивала, врло сам задовољна што смо тај амбициозни и тешки програм остварили. На тај начин смо положили један велики испит из професионализма, због чега је организација овогодишњег Фестивала била на заиста високом нивоу - казала је Бранислава Лјајевић.

Р.П.

ОМАЖ ХАЈНЕРУ МИЛЕРУ

ПИСАЦ НАШЕ ЕПОХЕ

Са склопом о Хајнеру Милеру

Хајнер Милер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару њемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару ќемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару ќемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару ќемачких и европских позоришта. Монументално је у Београду, на Белфу, публика гледала неколико његових комада. И овде у Будви играју се три његова комада. Хајнер је један од највећих драмских писаца наше епохе. У његовој домовини Њемачкој смира, поред Берххолда Брехта, који му је у много чemu био узор, у назначајније драмске ствараоце друге половине двадесетог века. Његови комади се шире по свету и налазе се на репертоару ќемачких и европских

ТРГ ПЈЕСНИКА

Предсједник Савјета Града Ђукања Мило Ђукања уручује најраду лауреату

УРУЧЕНА НАГРАДА „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

МОЋ КЊИЖЕВНОСТИ

Предсједник Владе Републике Црне Горе и предсједник Савјета Града театра Мило Ђукања, уручио је 20. августа, завршне вечери фестивала, на Тргу између цркава у Старом граду, књижевну награду „Стефан Митров Љубиша“, књижевнику и академику Јубомиру Симовићу, која се састоји од Повеље, новчаног дјела од 10.000. динара и умјетничке скулптуре вајара Ратка Вулановића.

- За једанаест година свог постојања - рекао је премијер Ђукања, Трг пјесника је представио многе домаће и стране писце. Са неким писцима смо се овде први пут упознали, а у вриједност неких овдје смо се изнова увјерили. Трг пјесника нам је увијек помагао да видимо што је најбоље у савременој домаћој књижевности, а представљајући толика значајна имена савремене европске књижевности, Трг пјесника је све ове своје изборе морао да оснажи једном најрадом. Међународна књижевна награда „Стефан Митров Љубиша“ припада је

до сада Милораду Павићу, Матији Бећковићу и Душану Ковачевићу, а ове године њен добитник је Јубомир Симовић, један од најзначајнијих српских писаца и есејиста.

Поезија Јубомира Симовића коју зnamо по књигама Словенске легије, Источнице, „Хлеб и со“ и друге, помагала нам је да боље разумијемо историју која нам претходи. Симовићеве драме Хасанагиница, Чудо у Шаргану, Путујуће позориште Шопаловић и Бој на Косову, такође нам отварају судбину историје и снагу заблуда, моћ књижевности и сјај мајсторства.

Награди коју вечерас уручујемо Јубомиру Симовићу припашће и нешто од тог сјаја и од те моћи. Честитајући Јубомиру Симовићу, ја му желим још овогодишњу награду и још књижевних дела попут оних која је већ написао - рекао је уручујући награду „Стефан Митров Љубиша“ предсједник Владе Републике Црне Горе Мило Ђукања.

Ова награда је богата и вриједна управо зато, што иза ње стоје и Град театар у Будви и Стефан Митров Љубиша и у истој мјери и они писци који су ову награду добили ранијих година.

У оваквим приликама треба говорити управо о оним људима чије име награда носи. Ја ипак, нећу говорити опширније, јер је Стефан Митров Љубиша актуелан писац. Колико је све што је писао актуелно, као да је писао за нас, за наше време, да ми то читамо, да то узмемо у обзир, да ми то пријемимо у разумијевању и рјешавању наших проблема.

То је ваљда случај са сваким значајним писцем, да његова актуелност не престаје са његовим временом у коме је живо и које је хранило и његово вријеме и његову имагинацију и његов језик, него се наставља у генерацијама које долазе и у којима се, у сасвим новим околностима, на сасвим новим материјалима, један стари литерарни материјал, појављује као потпуно нов, у новој функцији, у новој улоги и при том открива своје нове, за тога писца непредвидive и неслучујене вриједности.

Почасни гост на Тргу пјесника

Лубомир Симовић

ЉУБОМИР СИМОВИЋ:

ЗНАЧАЈНА НАГРАДА

- Веома сам почастован додјељивањем књижевне награде „Стефан Митров Љубиша“, рекао је овогодишњи добитник књижевник Јубомир Симовић, на конференцији за новинаре.

Вредност ове награде, као и сваке друге награде,

„ЉУБИША“
ЉУБОМИРУ СИМОВИЋУ

Жири у саставу: академик Никола Вуковић, проф. др Јован Делић, Александар Јерков и Михаило Панттић, једногласно је одлучио да овогодишњи добитник књижевне награде „Стефан Митров Љубиша“ буде Јубомир Симовић.

Поред Симовића у најјужој конкуренцији за награду били су Јован Христић, Александар Тишић, Вида Огњеновић, Драгослав Михаиловић и Светислав Басара.

Образложују одлуку жирија, Александар Јерков, предсједник, наглашио је да је Јубомир Симовић не само један од најистакнутијих него и најкомплекснијих стваралаца који се исказао као драмски писац, прозаиста, пјесник и есејиста.

У свим жанровима у којима се опробао Симовић је успио да је специфичан, аутентичан угао. Симовић је, са особитом пажњом и осећа-

јем за језик, умио да изрази садржаје који су задирали у наше размијевање сопственог народа и његове историје.

Награда Града театра и Трга пјесника „Стефан Митров Љубиша“, коју су до сада добили Милорад Павић, Матија Бећковић и Душан Ковачевић, Јубомиру Симовићу уручена је 20. августа приликом затварања Трга пјесника.

Р. П.

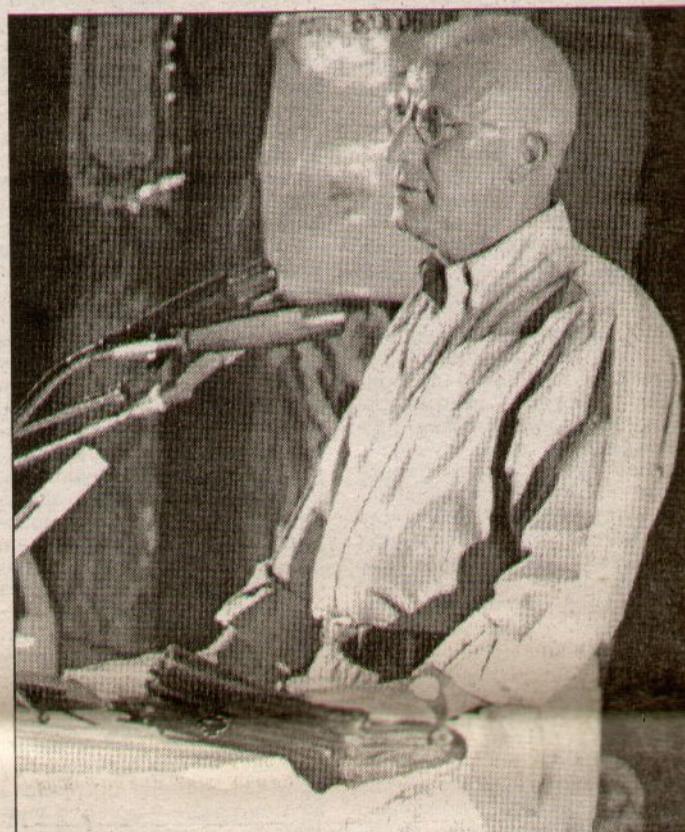
ЗАТВОРЕН
ТРГ
ПЈЕСНИКА

Прошлогодишњи добитник књижевне награде „Стефан М. Љубиша“, драмски писац Душан Ковачевић отворио је овогодишњу, једанаесту по реду, манифестацију „Трг пјесника“. Те вечери Душан Ковачевић је по први пут јавно читao стихове из својих драма.

Наредних педесетак дана публици се представило стотинак стваралаца и познавалаца књижевне ријечи.

На Тргу пјесника, између осталих, наступили су: Будимир Дубак, Миодраг Раичевић, Игор Маројевић, Владимира Арсенијевић. Своје вече имала је и Милица Мићић-Димовска из Новог Сада, Звонимир Костић, Милош Петровић и Танасије Младеновић из Београда. Младеновић је између осталих рекао да „поезија увек има сврхе, чак и у овако оскудним временима. Поезија је неунапуштива“.

Дух свог стваралаштва на присутне посјетиоце пренијели су и Светислав Басара, Бранко Брђанић, Велимир Костов, Михаило Панттић, Александар Тишић, Александар Секулић, Слађана Ристић, Драгиња Урошевић, Павле Угринов, Бошко Ивков,

Михаило Бећковић на Тргу пјесника

Перо Зубац, Матија Бећковић и Ђојко Божовић су своје вече посветили Његошевом стваралаштву, под називом „Његош“, наш савременик“.

Бећковић је пред око 500 присутних говорио одломке из допуњеног издања књиге „Њераћемо се још“, као и пјесме из најновијих збирки Хљеба и пјесника и Лавек.

Посјетиоцима су се представили и Иштван Ерши,

Вицко Арпад, Бора Капетановић и Емсира Хамзић. Милка Ључић, новинар „Политике“, промовисала је своју књигу путописа: Сенке из Кнососа.

Трг пјесника званично је затворен 20. августа уручијањем награде овогодишњем добитнику за књижевно стваралаштво књижевнику и академику Јубомиру Симовићу.

Т. Ђетковић

ОКРУГЛИ
СТО
О СЕРВАНТЕСУ

Четиристотедесет година од рођења писца Дона Кихота Мигуела де Сервантеса и 101. година од првог превода тог дјела на српски језик били су повод да Град театар 9. августа у Будви организује омаж Сервантесу.

Наши познати хиспанолог Јелијана Павловић-Самуровић је подсјетила да су 1895. године у издању Задужбине Илије Милосављевића Коларца изашле из штампе три књиге Сервантесовог романа под насловом Велемунди племић Дон Кихот од Манче, док ће четврта изашти 1896. године. У првим двјема књигама објављен је превод првог дјела романа, овог из 1605. а други, онај из 1615. године обухваћен је трећом и четвртом књигом. Преводилац је био Ђорђе Поповић звани Даничар (1832-1914), писац, новинар, преводилац и лексикограф, привржен идејама о језику позног романтизма. Ђорђе Поповић је написао и уводни есеј за свој превод под насловом Сервантесов живот и дјела му. Поповићев превод био је једини српски превод више од деведесет година, све до објављивања новог превода новосадског преводиоца Душка Вртуњског који је изашао 1988. године под насловом Оштраумни племић Дон Кихот од Манче.

Учесници скупа, посебно гост из Шпаније Давид Ладра, указали су на неправедну запостављеност великог драмског опуса Сервантеса који чини 28 драма. Те драме се веома мало изводе и у пиччевој родној Шпанији где су само три постављана на позоришну сцену, а још мање интересовање за њих постоји у свијету.

Д. Ћвијовић

МИРИШЕ
МОРЕ

Безобличан видим, чујем -
звуци, боје, и
шрењуци
из моје зјене
а сјене у
шкољкама ушиним
їласове призивају
и їлаве
давних предака.
Мирише море.
Очи снимају
од себе самих се
скривају
ко сам?
Безобличан чујем,
видим
Господе
праштај души мојој прешној
крстом разаје-
шој!

Будва, 14.7.1997.

Јасна Ч. Вуковић

АКТУЕЛНОСТИ ИЗ КУЛТУРЕ

ЛИКОВНИ ЖИВОТ У БУДВИ И ОКОЛИНИ ОВЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ПО УКУСУ ПУБЛИКЕ

Будванска обала је својим културним, природним знаменитостима и живописним пејзажима привлачила многообројне ствараоце из различитих области културе. Када је у питању ликовност, веома рано се указала потреба за отварањем и формирањем више изложбених простора да би се што адекватније презентирали ликовна оставарења.

Најстарији и најзначајнији је простор Модерне галерије где се ове сезоне одвијају богат ликовни програм. Настојало се да се задовоље укуси љубитеља сликарства и многообројне публике. У централном дијелу овогодишњег програма одржана је велика ретроспективна изложба којом Галерија избиљежава 25. година постојања.

У периоду од 16. јула до 3. августа у Модерној галерији одржана је изложба слика и скулптура Раде Селаковић и Рајка Попиводе из Београда. Публици је овом изложбом пружена могућност сагледавања стваралачког опуса ових умјетника савремене ликовне оријентације. Публици се најновијим сликама представио и млади црногорски умјетник из Подгорице, Ратко Одоловић. Почеком септембра

биће отворена ретроспективна изложба Јована Ивановића. Овај будванички сликар представиће слика, цртежима и гващевима, насталим у временском периоду до 1964. до 1997. године.

У јуну, јулу и августу у петровачкој галерији одржане су изложбе Игора Цвејановића из Новог Сада, Светислава Шљукића из Врбаса, Саше Броновића из Подгорице и Пал Дечова из Македоније. У оквиру спомен дома "Црвена комуна" од 25. јула до 5. августа одржан је Међународни сајам антиквитета, хобија и умјетничких предмета. Организована је и изложба "На искуствима меморије" с циљем схватања и презентирања музејских колекција на нов

Оља Ивањићки: „Магона Ермишайка”, уље на платну

Д. Ивановић

ГРАФИКЕ БРАНКА ПАВИЋА

Изложба графика Бранка Павића неки аспекти живота у великому граду, послије Београда, могла је крајем јула и почетком ав-

густа да види и публика у Петровцу. Циклус Павићевих графика настао је као умјетникови дијалог са Бонарковим цртежом из колек-

Д. П.

ције београдског Народног музеја. Павић се врло успјешно бави ријектом графичком дисциплином - дрворезом.

Д. П.

Изложба "Графике Бранка Павића" у великом граду, послије Београда, могла је крајем јула и почетком ав-

густа да види и публика у Петровцу. Циклус Павићевих графика настао је као умјетникови дијалог са Бонарковим цртежом из колек-

Д. П.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ АНТИКВИТЕТА

У Спомен дому "Црвена комуна" у Петровцу је крајем јула и почетком августа одржана јединствена манифестација под називом Међународни сајам антиквитета, хобија и умјетничких предмета. Учествовали су излагачи из Бе-

ograda, Панчева, Будве, Крушевца, Сомбора, Канаде и Мађарске.

Посетиоци су могли да виде и купе сребрне и бронзане предмете, стари порцелан и мајолику, лампе и лusterе, табакере, старо стакло, грамофоне, умјетничке

слике и иконе, једном ријечју - од старог на-кита до комадног старог намјештаја. Интересовање је било велико, па је организатор најавио да ће ова манифестација постати традиционална.

Д. П.

Изложба "Графике Бранка Павића" у великом граду, послије Београда, могла је крајем јула и почетком ав-

густа да види и публика у Петровцу. Циклус Павићевих графика настао је као умјетникови дијалог са Бонарковим цртежом из колек-

Д. П.

МУЗЕЈИ ПРЕД ОТВАРАЊЕМ?

Општина Будва се у последње вријеме активно ангажовала на отварању Археолошког и Етнографског музеја у нашем граду. Тако је зграда намирењена за отварање Етнографског музеја у Старом граду сада поново у власништву општине. За њену адаптацију и опремање планирана су и значајна средства у буџету општине у износу од милион динара. Урађен је и одговарајући пројекат за то који претходно треба да размотри и одобрят надлежни Републички завод за заштиту споменика културе из Цетиња. Директор Рад-

иеријешени имовинско-правни односи већ десет година послије обнове Старог града оне могућавају да се Археолошки музеј поново усели у "своју" зграду у Старом граду.

Тренутно је остао споран још само један и по спрат од укупно четири који та зграда има спратова.

Треба се надати да овај маратонски судски спор неће још дugo трајати и да ће вриједни археолошки експонати из античког времена веома број бити поново доступни на увид грађанима и туристима.

Д. Цвијовић

ЗЕТА-ФИЛМ

ПРОДУКЦИЈА ДОКУМЕНТАРНИХ ФИЛМОВА

"Зета-филм", некада продуцент играчких филмова, посљедњих година мораје своју годишњу производњу да сведе на неколико документарних филмова. Истина, документарни Момира Матовића Обала живота, Метри живота и Жида живота учествовали су на бројним реномираним филмским фестивалима тог жанра широм света и освајали значајне награде и признања. Продуцент је јавност обавијестио и о учешћу Жида живота на интернационалном филмском фестивалу у Единбургу у Великој Британији у првој половини августа као и о томе да су Метри живота уврштени у фестивалски програм филмског фестивала у Монтреалу који се одржавају у августу.

Поред филмова Момира Матовића, "Зета-филм" је био такође успјешан продуцент документарних филмова Владимира Перовића, који је најновији Убланке завршен током прошле године.

Ова продуцентска кућа није одступала од изrade дугометражних играчких филмова. Тако је сада у припреми копродукција са неким филмским предузетницама из Италије на снимању једног члана Јелена Савојска. Сценариј за овај филм написао је Никола Поповић, уједно и његов режисер. Поповић је већ неколико пута боравио у Италији са директором Зета-филма Николом Краповићем, и велики су оптимисти када је у питању реализација овог једног члана.

Д. Цвијовић

МУЗИЧКИ ЖИВОТ

„Стијепо Гуја“

мић, сопран, и Никола Мијајловић, баритон.

Viva Sevilla је назив ветерана шпанске музике на којој се љубитељима овог звука представила Дубравка Зубовић, мецосопран, уз гитаристу Срђана Тошића.

Својеврстан хепенинг на овогодишњем фестивалу Град театар, под називом Циклус - пијанисти са пет звјездица, будванској публици представили су се: Наташа Вељковић, клавир (Беч), Борис Краљевић, клавир (Москва), Александар Маџар, клавир (Беч), Рита Кинка, клавир (Келин), Тијана Миловић, виолина, Истра Печвари, клавир, Емануел Стросер из Француске и Павел Нерсејан, клавир (Москва).

Од 4. до 13. јула била је присутна и Црногорска музичка сцена. Под називом Тебе бога хвалим Владо Микић и његови солисти одржали су концерт духовне музике.

У оквиру Портрета умјетника представила се публици Радмила Смиљанић, сопран, чији су гости били Дуња Си-

ијић и Јован Јанчић.

КАСАНДРА НА СВЕТОМ СТЕФАНОУ

Корайма Торес (Касандра) са супругом и сином, као и глумицем Енри Сотом (Ранду) из серије „Касандра“, боравили су 18. августа на Светом Стефану.

Готово непримијећена, Корайма Торес је са својом бебом и супругом, у пратњи полиције и десетак пратилаца, прошетала стазом дуж чувене светостефанске плаже и потом отпутовала за Улцињ.

Р.П.

Марина
Смиљанић
Корайма
Торес
Мик
Касандра

ДРАМА О ЈЕГОРУ СТОРОГАНОВУ

Редитељ и драмски писац из Београда Вида Огњеновић прихватила је предлог Дирекције Града театра да за наредни фестивал напише и режира драму посвећену легендарном Руслу Јегору Стороганову који је крајем 18. и почетком 19. вијека изградио пут од манасти-

ра Прасквице до села Челободо, изнад Светог Стефана.

Легенда каже да је Јегоровим стопама нешто касније у манастир Прасквицу дошла и његова кћерка, која је све до пред очеву смрт скривала свој идентитет. Овај догађај је описано и Вуком Карадић у причи Жена Ка-

дуја.

У Граду театру тим поводом наглашавају да на овај начин желе да наставе добру традицију представљања значајних историјских личности и догађаја из овог краја.

Т. Ђ.

25 ГОДИНА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ВАШАРСКА МУЗИКА

Познати смо као весеља нација, која злобро заборавља, а у добру до стиже врхунац расположења.

Знамо да од туризма много добијамо и да због тога посвећено морамо и да претrimo.

Ипак се у нечemu претjeramo. Томе се мора стати на пут. Не због нас мјештана, због нашег мрног сна и одмора, већ у циљу заштите гостију — у интересу туризама.

Стижу нам гости с различних мериџијана, различних менталитета, различних расположења. Тешко је заиста свима угодити, али због тога не смијемо сви-

ма наметнути штимунг виша — штимунг сеоске кафане, где веселе пјевачице обилазе столове, а гости њене покрете и музичке гласове про-праћају звуком разбијених флаша и чаша.

Најбојји туристичкој металополи таква реклами не треба, не одговара и чак смета.

Уриебесни звуци неколико музичких састава сваке ноћи све до 24 часа одударају од свега онога што је лијепо, што краси овалу и чини је единственом. Гости су присиљени да до пола ноћи слушају измијешане звуке музичких састава, а што

на све личи само не на музику.

Гости, домаћи и страни, оправдано траже заштиту. Очекивали си да у миру уживају, уз благе звуке музике, у опјевним чарима наше обале.

Угоститељи, смињајте своју појачала.

Привлачите госте квалитетом својих услуга, а не сваким рекламима, јер и вама колико користе толико и штете.

Учините то у интересу туризма или спахујте кафу.

Не дозволите да вас надлежни органи на то присиле у интересу туризма.

Д. ЈОВОВИЋ

25 ГОДИНА МОДЕРНЕ ГАЛЕРИЈЕ

ДУХ ИНТЕГРАЛНЕ КУЛТУРЕ

У Модерној галерији свечано је отворена велика ретроспективна изложба којом се обиљежава 25 година њеног постојања. Изложба обухвата посљедњих пет година рада Галерије од 1992. до 1997. године. Мада је прави датум обиљежавања двадесетпетогодишњице рада у новембру, изложба је организована у сезони, да би и гости имали увид у рад новића, Недељка Гвоздено-вића, Божидара Јакца, Николе Гвозденовића и других. У овом периоду било је низ веома занимљивих међународних изложби као што је изложба умјетника Сполета и Умбрије, Савремена бугарска графика, Ликовни умјетници Холандије, слике Андреаса Салгра из Мексика.

Гости имали увид у рад Галерије.

Отварању Галерије 1972. године, претходили су много бројни ликовни догађаји, боравак истакнутих личности из свијета ликовности и културе. Подсјетићемо на веома значајну изложбу Мила Милуновића у згради некадашње основне школе и на конгрес ликовних умјетника Југославије 1966. године.

Многобројну изложбу организована је у Галерији током 1970-их година, али је 1981. године наставила са радом у привременим просторијама зграде „Зета филма“ изложбом слика Љубинке Јовановић-Михајловић. У овом прилагођеном простору, за излагачку дјелатност, Галерија је организовала изложбе водећих југословенских сликара. Памте се изложбе: Љубе Поповића

изложење Јубе Поповића, Влахија Буковца, Станка Зечевића, Еда Муртића, Златка Прице, Милоша Шобајића, Драгана Мојовића, Глигора Чемерског, Саве Шумановића, Николе Вујошевића, Милана Цмелића, Милана Коњовића, Јоже Циухе, Миће Поповића, Косте Ангели Радованија. Интересовање су побудило и изложба Џигаса

ку Михајловић.
Од самих почетака Модерна галерија, избором аутора и реализацијом изложби музејског карактера, колективним изложбама, постигла је висок квалитет и изложбе: Југословенско сликарство шесте деценије, Савремени црногорски сликари, дјела Мидрага Б. Протића, Драгана Карадића, Ибрахима Љубовића.

Тринаест година послије земљотреса, јула 1992. године, будванска Галерија је отворила врата своје нове зграде У Старом граду.

Од тада, сваког мјесеца смјењују се изложбе. Но-вембра мјесеца те године обиљежена је двадесетогодишињицом Њеног рада великом ретроспективном изложбом свих њених дотадашњих учесника. Какав је био, и остао, карактер будванске Модерне галерије најбоље говоре ријечи ликовног критичара Ђорђа Кадијевића: „На зидовима обновљеног здана Галерије у Старом граду, висе једно до другог, дјела ликовних стваралаца, приспјелих из простора, ове, донедавно заједничке им земље. Тай спектакл јасно одражава концепцију организатора изложбе. Није се могло јасније показати каквим духом је била пројектата активност будванске Модерне галерије у протекле две деценије. Био је то дух интегралне југословенске културе.“

У временском периоду од 1992. до 1997. године Модерна галерија је организовала велики број самосталних и колективних изложби. Успјела је да дубље развије и одржи сарадњу са водећим музејским институцијама у републици и шире. У успјешним контактима са Народним музејом Црне Горе, Народним музејом из Београда, Музејом града Пера-ста, дошло је до низа изузетно вриједних музејских поставки: Барокни портрети Боке Которске Импресионисти, Аутопортрети великих сликара, Приморски мотиви, Џвијеће, инспирација сликара, Сликарство с краја прошлог и прве половине овог вијека. Ове су нам изложбе пружиле могућност да сагледамо дијапазон различитих стилова на платни-ма из времена барока, ро-

мантизма, реализма, академского реализма, импрессионизма, поэтилизма.

Уживали смо у дјелима сликара без којих се не може замислити наша умјетност: Трипа Кокоље Ђуре Јакшића, Паје Јовановића, Уроша Предића Влаха Буковца, Надежде Петровић, Јована Вијелића, Петра Лубарде, Миле Милуновића, Пеђе Милошевића, Лазара Возаревића и многих других. Будванска галерија је успјела да скине вео тајни и упозна јавност са животом и дјелом двојице сликара из нашег краја: Анастаса Бочарића и Марка Грегорића. Њихово дјело је представљено кроз изложбе приређене поводом обиљежавања педесетогодишњице Бочарићеве смрти и стогодишњице од првих ликовних изложби аутора Марка Грегорића. У овом периоду приређена је и велика ретроспективна изложба Слободана Словинића, Будванина, организована поводом тридесетогодишњице његовог рада.

шњице истог рада.

По први пут у Црној Гори организоване су изложбе Николе Граовца, Оље Ивањицки, Ђорђа Илића, Богдана Кршића и Миодрага Нагорног. Велику пажњу публике изазвала је изложба младог београдског сликара Милана Тудића који нам је својим сликама дао наду да повјерујемо да у хаосу данашњих покрета постоји још увијек тежња ка враћању на традиционално сликарство.

Самосталне изложбе у периоду од 1992. до 1997. године имали су: Милош Вушковић, Михаел Милуновић, Лука Берберовић, Љубо Брајовић, Филип Јанковић, Сава Стојков, Циље Маринковић, Јеремија, Драган Мартиновић. Већ по традицији, генерација младих умјетника из Црне Горе и Србије, својим группним изложбама током маја мјесеца, показала нам је најновија савремена хтјења и могућности у сликарству.

Послије двадесет пет година постојања и рада у фонду Галерије налази се око двеста слика које су, путем поклона или откупа, нашле место у адекватним збиркама. Најзначајнија је већ поменута збирка Савремени експресионисти. Она је успјела да на једном

Срђан Вукчевић: „Порштреј је йугаџицом“ 1996, уље на платну

мјесту окупнине умјетника која говоре о интернационализму и трајности у умјетности.

на дјелима Жилеа, Жислена, Арнаиза и Болена.

У фонду Модерне галерије налазе се поклон дјела наиваца из Хлебина упућена Будви непосредно послиje земљотреса 1979. године. Ту су слике Јубе Поповића, Гојка Беркуљана, Воја Татара, Вука Радовића, Николе Граовца, Срђана Вукчевића, Ђорђа Илића, Пигознице Мосјенка, Цилета Маринковића, Оље Ивањицки, Саве Стојковића, Слободана Словинића, Марина Тартала, Миле Шотре и многих других. Током двадесет пет година рада организован је велики број изложби у цркви Санта Марија (до земљотреса, у галерији на Светом Стефану и у галерији „Аркада“ из Будве. Ове изложбе су омогућиле афимацију младим ликовним ствараоцима.

Digitized by srujanika@gmail.com

ЛЕТЕЋИ

једном послу који, свакако, може да симболише дух времена, насташа ја човјекова да се снађе у хаотичном, пребрзом добу које диктира технократија. Зашићено да не - треба омоћући ша трајања, шако од њих ме морамо ништа очекивати. Зар је пошребно само оно што доноси конкретне резултате? Постоје невидљиви резултати који нам показују да се извјесна вјеровања не могу осиварити, да се њима не може промијенити постоећи поредак. Такве резултате нам доноси Синал, отварајући заваравања да се поезија може стварати мимо човјека. Добро је што нам то отвара, па нека и убудуће шако ради, што ће бити његова значајна улoga у друштву и његовој култури. Док синалисти вјерују да ће лише-ратури, а посебно поезији отворити сасвим нове и неслучене могућности израза, нама, на срећу, још увијек бројним приврженцима праве умјетност, Синал осниваје синал који упућује на десструкције и деформације које пријеје поезији и умјетностим уочава. Осниваје нам да схвапамо како је свако разбијање језика ујравно разбијање његове енергије и да је једино у синтаксичком систему могуће домоћи се његових првих енергија, умјетничких, губинских, људских значења.

Комјутерска поезија настаје у сарадњи са електронским рачунаром и презентира се чињеницама у неколико варијантима, насталим сходно методима стварања: научећа је варијанта без завршне интервенције аутора. Илустрације ради, чинимо један пример из ове варијанте, штампан у Сингапуру онако како ћа је машински објављен:

је машина фабриковала:
овчи кошљеш смирује
истома шоме смирује
управом лешећи
можда нећу прадим кућу
шешачу док идем
али како пливам
шишам се лешећи
у ушима међујашим
можда нећу прадим кућу

Истинија је да је језик све што омоћујава Џесму. Али ријеч узеша изван синтаксичкој поретка, издвојена и осијављена сама на пољани, мало или тешко ништа не значи. У наведеној, комјутерској Џесми ријечи су доведене у некакву синтаксичку везу случајно и одмах се види бесмисленост једног дубљег, животнијег штита. Истинија, овакав стај показује да у било каквим, и најнејприлагоднијим, везама ријечи имају свој значај, сјај, енергију, смисао, или изнаг света показују да ријечи срасшају једна уз другу, да се привлаче математизмом логичној, мисаоној, доживљајној значења. Путем комјутерског сфајања ријечи, рекло би се, поезија прије улази у безличје ствари, умјесто да започинje, како што синалисти желе, гијалој са универзумом. Разбијањем основне синтаксичке, а шиме и језичке материје на њене молекуле (ријечи) и атоме (слова) долази до фузије различних елемената језичкој бића (звуковних, графичких) или многоструко значење ријечи ипак остаје изван стаковног стија, јер што није стиј који настајаје као симбиоза језика Џесника, већ језика машине која покушава да пренесе на хартију неизрещиво у стварима, бићима, њиховим међусобним односима. Одуситво птереције је одуставо умјетничке вриједности Џесме. Машина нема моћ птереције већ човјек и ешто елементарнот разлоћа да се свако синалистичко залагање у умјетностима поезије сруши.

Комјујашеру се на услугу дају ријечи - дакле машеријал који је створио човјек. Саме по себи, ријечи већ садрже овог човјеко- вих осjeћања, мисли, живошта, свака ријеч је претпоставка јер садржи човјекова зајагања. Отидуга је свако залађање да машине замијени човјека у стваралаштву лажно, мистификаторско. И сама чинилица да јесеник, пошто је машине добије лишерарни производ, иншервенише, поправља, доказује претпоставку човјеково признање да је човјеков стваралачки дух незамјењив, да једини он може досећи крајње умјетничке облике.

Колико *тог* језик био шема сићуалистичке поезије, колико *тог* из њега извирале моћућности изражавања, немоћуће је сићуалист *је* мимо његових синтаксичких капшеторија, јер тек

у њим каишеторијама добија смисао првих човјекових порива. Откуда је, неоспорно, илузија сваког јесеника који појављује да ћа машина може замијенити у ономе што је посао његовој души, његових немира. То је, најокон, и сам јесеник признао када је неразловјено, смућено, несаграђено штитво које је машина створила, пошао да дођавају, пражећи и стварајући логичку везу између случајно сトイених, испрештураних значења ријечи. Колико тог је вјеровао да стакозвана конкремшна поезија, синтаксистичка поезија, не говори о „нечему“, не то „нешишо“ показује, он је сам, својом руком, морao да јој поистине, да би што вјеродостојније представљала комуницишвно понашање човјеково. Синтаносни ове поезије недостаје дух, емоција, мисао. Уколико они и постоје у ријечима, али само дјелимично, не омотућавају читаоцу да уђе у естетички процес једног конкремшног шексана који се не може посматрати као нешишно стапашично већ као процес злоупотребљаваног језика. Да ли је језик, узет у синтаксичком појетку, злоупотребљен? Свакако да није, јер је једино у шаквој употреби могућ. Много је извјесница, и сасвим извјесно, да синтанизам злоупотребљава језик: његове логичке резултате обезврјеђује првређење да је јесеник суочен са језиком немоћним за уншверзално комуницирање проморан да прибјегне језику слике, знака који за свој изражавни менијум узима синтаксистичка поезија. Прећи на непосредно дјеловање поезије јушем чишћо визуелних и фонетичких средstava, чиста је бесмислица, чистији продукт времена оштећеног шехнократским заблудама и немоћима.

Машина је, рекло би се, постала једна врсна модернот човековој роба, али, расуђујући по свему што пружа човјеку, прије ће бити да је човјек постапањем треба подржати и ако смо увјерени да његова будућност не постоји, да би прави ствараоци и чишћаоци, с мноштвом више поклонишиша, прилазили ономе што човјекова рука чини. Оно што постапају у свијету поштребно је да постапају и ког нас: поштребно је ини укорак с временом.

КЊИЖЕВНИ ПРИЛОГ

Чедо Вуковић

ТРИ НЕМИРА

Измишљено, па нашарано - да се хартија превари

НЕМИР ПРВИ

Давно је то било - искри се зјеница-шареница. Казивали јој стари, а њима - њихови.

Иза брда-небрда, у далеком пољу-непољу надрастала се три чудака, три немирњака.

Први ти је Жеђан. Како и зашто? Па, у њему врије сва жеђ Непоља. У њему немир свих вјетрова, брдских и доловских.

Он би да тражи и краде дубинску воду, а противе се Непољани:

„Што извире - за људе је. Испод свијета - вода за грло божје. Није то наше, не!“

И камиље грбе, у мјешинама, вуку воду из даљине.

Али се Жеђан не да обузати:

„Истјерају воду до сунчана длан! Сам ћу то, сам, а пијете сви, о Непољани!“

И Жеђан, ево, тражи воду - копа бунар у безводну Непољу. И својски рије Жеђан, премеће суха ребра земље, а води ни трага. Сав у гроznici жедној - ни починка ни сна. Више немир него жеђ. Замахује и већ ни капи зноја, но све истекло.

И ево га у тмину, у јами. Десетка Непољана један другоме на рамена да стане - таква је то дубина.

Крес - удари пијук у стијену!

Равна под Жеђаном плоча. Студено и глатко - ни длака пукотине.

Пламте у Жеђану немир и жеђ, хоће да га оборе. А он се сагну - плочу да пољуби. Бркate усне и студенjak.

И шта? Из дубине, испод плоче - запљусну га сilan шум воде! Слапови и бразци - хучна и суха свјетлост дубине. Недосежна!

Између грла и воде-неводе легла непробојна плоча.

Горе, на рубу бунара, саставља се вијенац жедних очију непољских. А у дубини - ни воде ни tame.

Тамо Жеђан слуша токове подземне. И као да пије његова жеђ и као да се гаси његов немир. И чини му се: прсти и усне додирују циљ - док вода тутњи испод плоче, све дубље.

И Жеђан би да легне, да спасва на сухом дну.

У полуслуну му се причињава: хука невид-воде испуњава бунарску јаму, разлива се жедним Непољем и тутњи некуд у висини.

НЕМИР ДРУГИ

А Зловид, други немирник, потрча Непољем послије опака сна:

„Смак свијета, људи! Ту

је - пропаст, зло над злима!“

Више немир или страх?

„Плануће земља - црна жерава! Пропаст и смак... И само прамен сунчана дима!“

Јури Зловидов глас овамо-онамо, без предаха.

За њим подсмијеси Непољана:

„Сунчани дим... Цикнуло му у глави!“

Један и самотан трчи његов глас. Па се и он, у себи, чудно преокрену:

„Нема пламена! Један студени дах... Смак свијета... Лутаће само комадина леда!“

На то се смилова старч-паметар:

„Немирај један - нема мира Непољу. Хајде да утјешимо будалу?“

И побје за Зловидом као да му вјерије. За старим позивом ето осталих Непољана.

И сад гледај: заиграше игру равничари - као да очекују пропаст, као да желе све иживјети, све појести и попити, нештедице.

И ево игре, ево весеља - ковитлају се посљедњи зрак и дах живота!

А кад таква игра крене, кад се све пијано заошија - све су жеље на дохвату руке!

И гле, игра се допаде Непољанима! И све бива истинско: помама, расипање, пијанство са пићем и без пића, преплетене страсти, подерана одјећа - ни стида ни обзира!

У сред тог ковита - клону Зловид, задовољан што су му повјеровали. И смирује се - главу на стари пањ и сну се предаје!

Глас немоћна старца-паметара:

„У памет се, Непољани!“

Повик као сијев. Сви се тргну - укочени, једва к себи долазећи. Осврћу се - срећа што су дјеца у школи.

Сјенка стида полако пада на трепавице, на лица. За стидом се управљају обзири. Упразно одмахују рuke које се кају.

А немирник Зловид шаљује уз ухо сна:

„Смак свијета - би и прође... Зар прође?“

НЕМИР ТРЕЋИ

Ова ми прича није по вољи, а ваља је казати, јер у наслову стоји: „Три немира“.

Било како било, немирнику трећем, Сабљашу, црв се увукао под кожу:

„Бојте се, Непољани, ево

рата! Напашће нас сусједи. Они тамо, Забрђани, сунце нам краду, те нама само тама!“

Виче тако већ три дана. И већ се не узда у свој глас. Од греда диже високи звоник, са њега ће - позвати на узбуну, на рат. Јер Забрђани су лукави - као да им је само до сјетве, водовода и јесењих свадби!

Осјећа то Сабљаш и зна, та он је челник и угледник. Ко ће, ако неће он? Ако Непоље спава, немирник бди!

„Чујте! Забрађани нијесу вриједни оних поља, извора и потока, а ми жедни!

Ми, богу најближи... Не чекајте напад, Непољани, удрите!“

Брзо расте звоник, а Сабљашу промукао глас - као из подерана мијеха пишић и сикће:

„На оружје! Ево их... Јуриш! Ровови, ровови...“

Ево звоника - а звono? Није ли друге, сковаће звono од сунчана жара, од зрачна туча - само ће звono...

И све то дојади Непољу.

И гледају чуда: пењу се дјеца на звоник. Из све снаге ударају у бакраче! Узмахују кашпике и варјаче и украдени штапови. Одзивају се бакрени крчази, тепсије и некакви лимови. И сунчана звоњава, ево, сија Непољем!

Озарује се блажено лице Сабљашево. Меко крило смирења однекуд на њега слијеће.

А Непољани, веселници и гајдаши и зракоплети, орни за игру - опасују свијето оружје!

И шта?

Уз силну грају, јуришају на гај, на дрвеће и труда дебла, крешу сухе грane, сијеку шиље и папрат. Па се окрену њиви, мачевима откидају тикве и боду кромпириште - искачују земљави облуци...

Сад Сабљаш већ спокојно спава. Под главом му штит - изврнути плех за пећење хљеба. Учини је све што је могао - спасај је Непоље од најезде лукавих Забрђана.

Сјенка стида полако пада на трепавице, на лица. За стидом се управљају обзири. Упразно одмахују рuke које се кају.

А немирник Зловид шаљује уз ухо сна:

„Смак свијета - би и прође... Зар прође?“

ДРУГА НАГРАДА НА КОНКУРСУ ЗА ХУМОРЕСКУ

МИЛОС РАДУСИНОВИЋ

(НЕ)ШЛИФОВАНИ МУЖ

Кажу да сам прилично паметан човјек, да имам духа, али када је упитању моја жена, права даска.

Иначе, жена ми се не би понашала како се понаша. Морало би се знати ко је главни у кући. А како се то понаша моја жена?

Примим, на примјер, плату, ову напуш пројечну, јер код нас је увијек неки просјек, и донесем је кући.

Наравно, не у плавој коврти, плава коврта је нешто сасвим друго, али ја у то нећу да узлазим. Гледам своја послла. Што сам видио?

Јадне ти моје Талијанке. Онда бар један Тош. То је три динара.

-Па ти да добијеш. Знаш ли да пари на пару иде?

-Три динара! опет понављам. - Силне паре.

-Силне, бога ми. Јутрос нијесмо имали ни два. Није ово Њемачка па да имају. Ово је твоја држава. Демократска. Да си напао два свједока да те оките, друга је ствар. Само да кажу да си пјевао партизанске пјесме: по шумама и горама, ништа више. Али нијеси.

Ево жена одмах до мене. Треба за стан, за струју, за воду, за смјеће... Храну не помиње. Што се буде имају. А ја погодан. Могу меса, не питам какво је, али и пасуља без меса. Тако сам навикао. И опет здрав. А здравом је и вода слатка. Нека и дјеца мало осјете немаштину. Имаће мотив да уче. Бројим оно јади пари и неки динар згрчих.

-Дај, дај! - вели она. - И то дај.

-Ни за цепарац! - питам блажено.

-Море какав цепарац. Нијеси фићифић па да

водиш ћевојку на сладолед или у биоскоп.

-А цигарете? Мени само за цигарете треба... - Таман послла. Да палиш паре. Уништаваш здравље.

-За чокањче ракије или пивце?

-Па да те зглазе мобилни на улици. Или одбаце у кунету.

-Може ли један Бинго? Може цек пот, може ауто, машиназа веш. Телевизија ми не треба. Само да ми пупа срце.

-Да гледаш оне Талијанке, не?

-Јадне ти моје Талијанке. Онда бар један Тош. То је три динара.

-Па ти да добијеш. Знаш ли да пари на пару иде?

-Три динара! опет понављам. - Силне паре.

-Силне, бога ми. Јутрос нијесмо имали ни два. Није ово Њемачка па да имају. Ово је твоја држава. Демократска. Да си напао два свједока да те оките, друга је ствар. Само да кажу да си пјевао партизанске пјесме: по шумама и горама, ништа више. Али нијеси.

-Зашто сам онда жив ког ћавола. Све ми одузимаш?

-Тако. И не би као учесник рата имао само добре паре, но и добар стан. Тробобан. Сад би га, наравно, продао за два мања па

један издавали. То данас сви раде. Па би Плакету имао, ишао на јубилеј, био познат човјек.

-А новине, признајеш ли њих?

-Какве новине. Знаш шта у њима пише и без читања. Уостalom ако се нешто важно деси знаћеш као да си најлписменији. Добићеш позив да гласаш, да идеш у војску, да... Неће те заборавити. Дај, дај те парице!

-Па, дајам. Потом жена донесе за руку неколико парчића хљеба, арго супу, кисјелу папричицу. Мазу пекmez.

-Меса само да дијете - рече она. - Бледујаво је. И њему морам

9. АВГУСТА 1999.

ФЕЉТОН:

МАРКО ЛАЗОВ КУЉАЧА
ЈЕЋАЊА НА МУЧНА ВРЕМЕНА (19)

НА ДАН ПРЕГОВОРА

По лијепом јутру „Митровог љета“
пушти се низ Челобрдо у Праксвицу.
Прије сутерену би с групом братачких чет-
ника, који стојају на грబљу око тешког
итрања. Измијенисмо оштре погледе,
зријечи. Пролазимо кроз обруч војске
која ме гледа, што са каже „као бијелог
коња“. Пред проком сједи око 15 Паш-
тровића с пушкама преко кољена. Ве-
лику познајем, били су донедавни с на-
ши и носили петокраке. Насмијах се пут
и поздравих са „здраво били!“, а
затим „Здраво, Марко!“ На улазу у мана-
стирски конак изђе кољубер Сава Ми-
ловић, који са осмисјеком рече: „Добро
шаша, куме Марко!“ Пружи ми руку и
аже: „Изволи у наш дом“. Док он иде
пред мене, мислим: ако је дошао да ме
ако љубазно сртне бео одброви глав-
них овједа, да ће га платити и то у најма-
нину руку, затвором. То му се и догодило
тасије. Одеће ми у собу. Почасији
јасном, кафом и приганицама на улу-
чано 8 сати. Чује се оштар официр-
ски ход и разговор. Италијански гене-
рал са својом свитом улази у салон. До-
кази Италијански капетан, који је био и
тучам и с вратом каже: „Куљача, изволи
могућност, да гостоподина генерала ради разгово-
ром“.

Врата су отворена. Господа су посије-
дана на округлом столом. Тамо је један
столица празна, мене чека. Улазим, ста-
вљам мирно и поздравим војнички. Гле-
дамо се одјета оштре, напретиви, као
што то доликује противницима. На мој
поздрав, генерал је безврсно климну-
о главом и руком м показао да је сједе-
мо. Около стола је као је то касније описао
Миладије Митровић, генерал Антоније
Луридијани, командант сектра у Бару и
стручни командант дивизије „Перу-
ва“, мајор Ђурико, командант гарнизона
из Петроваца, генералов син поручник
Пепи, капетан тумач (који је добро гово-
рио српски са далматинским нагла-
шком). Ту је приступан симбол Филарет
Копривица, као старијина манастира и
капетан Миладије Митровић, коман-
дант националиста у Будви, вјаљда као
посматрач. Чим сједех, гледам лијево и
десно. Осјенам нормалну срећеност и
поуздану у себи.

Генерал поче као из топа. „Шта си
дошао?“ На то питање одговорих само
је: „Како?“ Кад чу одговор, генерал
осјети да је погијешо с питањем, стаде
да припрема друго и, трљајући руке, по-
гледа у мене. Ја мислим: казању ти што
сам дошао, да сам војник народа који се
не предаје.“

„Кога ти имаш од породице?“ - упита
генерал.

„Само мајку, и њу сте затворили без
икаквог гријеха. Ви, можда, видите њен
гријех у томе што ме је родила.“

„Ако желиш да је видиш, реци где
се налази, дозвошћемо да је види.“

„Налази се у Будви. Свакако, желим
да видим мајку, али то не захтјевам од
 vas.“ Прозрех да би хтио користити ње-
го присуство, мислих да би то могло да
утиче на моју предају. Не плашим се од
њеног присуства, јер знам да је она чвр-
ста жена и мајка, која никад сумаза не
олакшава своје душевне тегобе.“

Генерал поче да се предаје: „Ваш син, ако хоће да
се преда, има као ријетко војновље-
гаранције да му нећe бити ишта.“

„Јела: „ја му нећe ишта рећи о томе,
нека чини како мисли да му је боље, јер
вих волеља да ја страдам него он.“

„Ти мораš рећи сину да се пре-
да и положи оружје. У противном, изгу-
бићеш њега јединог, а ти умрјијети у за-
твору“ - рече генерал.

„Фала богу, за слободу су погинули
многи његови другови, па нека погине и он“ - рече смрено Јела.

Генерал иде даље с притиском: „Ако
се ваш син не преда и не пође кући, ми
ћemo ga ubiti, па ga neće biti vidjeti.“

„Господине, кад видијете своју кућу,
нека и он оде својој. Ако ја црквом у
италијанском затвору, нећe се Италија
простији, нити наша држава пропа-
сти. Једна муха мање на свијetu.“

Генерал планује: „Прије усне и купи
широке обре. Испрјуј руку put vratia i
наређује официру да Јелу врати у за-
твор.“

У стаде сужања, пружи ми руку, кли-
му главом put Filaret, савијена, и ис-
crpljenja, као што то може бити роб, оде
одакле да доша.

Кад сде мајка, генерал доста оштро
put men: „Ti se moraš predati!“

„Ja vas neće nikad predati. Mene
niye teško ratovali. Sхватио sam vri-
jednost nacionalne borbe za slobodu i
naštači na je bez umazaka. Treba da znate,
mene može pasti glava od vašeg oružja,
ali me vaše ruke ne mogu vezati.“

Вјерујем да ћemo mi pobijediti u ovom
ratu, a kad bi se, nekih slučaju, desilo
da bi mi pobijedite i ostanete u ovoj zem-
lji kao gospodar, onda ћu vas se pre-
dati i reći: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види да ли се плаши призна-
сти да се бори protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Ево моје glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види да ли се плаши призна-
сти da се бори protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се бори protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

Генерал: „Желио бих da разgovaram
sa ostalim vojnicima, a bio sam i na
Plevljima.“ Овим питањем, хтио је
вјаљда да види da ли се pлаши призна-
sti da се bora protiv njih. Вјероват-
но да је то и знао, јер је био добро об-
јавио што се знао, чак је знао и неки моја
други: „Evo moje glave, pa sićete-
te, jer u uslovima vaše vladavine ne
biti dočekani!“ Насмијах се, а он
me pogleda i upita: „Bili ti došao?“

ИЗ СТАРИХ БАУДА ПРИПРЕМИЛА:
ЉИЉАНА ЗЕНОВИЋ

ВЛАДИМИР МОШИН

ПАШТРОВСКИ СПИСАК ДУШАНОВА ЗАКОНОДАВСТВА
ПРЕМА ЗАГРЕБАЧКОМ РУКОПИСУ

(Наставак из прошлог броја)

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

НА КРАЈУ ЉЕТА

Дуго топло љето донијело нам је препуне плаже, незапамћен саобраћајни хаос, крцате ресторане и кафиће и неке новокомпоноване госте са моћним машинама иза којих остају гомиле прљавштине. Крофне на плажама ишли су боље него икада. У мају град и плаже били су блиставо чисти, сада је то сасвим друга слика. Харају вудвом агресивни и бескрупнозни за које је лаж, краја и насиље саставни дио живота, а сирово материјално богатство једино мјерило за којим срљају у пропаст. За њих су културна богатства минорна и значајна само ако њима служе.

Истичемо увијек да смо привилеговани што живимо у таквој исконској љепоти и здравом природном окружењу. Нажалост, то величанствено богатство које нам је природа дала, сада већ толико угрожавамо да сопствени опстанак доводимо у питање. Чудесна љепота којој се и Лорд Бајрон дивио има и своју другу страну.

Само прије 10 година када нам саобраћај није био ни приближан овогодишњем, вриједност олова у земљишту поред магистрале била је далеко Највећа у Црној Гори-1100 мг/кг. То је далеко изнад дозвољеног и гаранција затрованости тог земљишта заувијек, јер се тешки метали у земљишту никада не губе. А баште са лиснатим поврћем тик су уз магистралу. Колика је вриједност олова овога љета када су колоне аутомобила прекриле сваки дјелић слободног простора?

Неке ствари почеле су још много раније од почетка сезоне. Негде у априлу поред тениских терена из запуште-

ног канализационог шахтаднима је текла вода која је буквално преплавила цији простор од „Плаве Школке“ до хотела „Парк“. Дио стадиона малих спортова цијelog прођећа био је прекрiven отпадним водама, а наша дјеца скоро свакодневно тамо су играли фудбал. У непосредној близини „туне“ која спаја словенску плажу са острвом Свети Никола има једно мјесто које годинама у јатима описијају рибе и галебови јер је канализациона цијев отворена. И онда у јуну мјесецу свакодневно десетине дјеце стизало нам је са проливом, повраћањем, високом температуром. Из мора је изолован Bacillus, недавно, и у води за пиће. Сигуран доказ вирусне инфекције која и сада траје.

Да ли смо могли нешто урадити да до тога не дође? Недовољно знање наша је велика невоља.

Нисмо свјесни колико је љепота осјетљива и колико је треба његовати. Естетска и етичка начела у глобалу потискујемо. Индолентност дурштва да се бави њима оставља трајне последице. Све више имамо антисоцијалних и асоцијалних младића и дјевојака. Готово сви пуште, а дрога не само да куја на врату него је већ неколико година присутна. У паници родитељи покушавају да дају све угроженом дјетету, али је оно све незадовољније.

Многи не осјећају потребу да раде било шта. Недавно је на очиглед десет ина купача уз саму обалу у талсима трагично заврши живот један млади човјек. А борба и агонија трајала је дugo. Сви су гледали.

Дјеца нам још немају дворану за спорт, нити се зимски базен завршава на тениским теренима играју неки други људи, наше дјеце нити.

За фудбал смо ове године издвојили 600 хиљада за тениски клуб Будванска ривијера 10 хиљада. Желимо да нам дјеца здраво расту.

Др Тадија Николић

ИЗБОР ПОДЛОГА, СОРТИ И ТЕХНИКА КАЛЕМЉЕЊА ОЧЕЊЕМ

За успјешно калемљење треба обезбиједити:

- да подлога и племка имају добар афинитет,
- да се пупољак брзо, добро и правилно постави у урез на подлози.

Очење вршити у јутарњим и поподневним часовима, када су температуре испод 30°C. Нож за калемљење мора да буде чист и оштар, а везиво јако и еластично.

Све врсте воћака имају своје одговарајуће подлоге на којима се са успехом могу калемити:

јабука: сијанац дивље јабуке, вегетативне подлоге M 9, M 26, MM 106, M 25, A 2 и др;

крушка: сијанац дивље крушке, дуња MA, BA 29 и др. Крушку на дуњу (већину сорт) калемити са посредником - калуђерком, због лошег афинитета са дуњом многих сорт;

дуња: сијанац бијелог глога, дуња MA и BA 29;

мушмула: сијанац бијелог глога, дуња MA и BA 29;

шљива: сијанац цанарике и других шљива, као и изданици петроваче, црношљиве и др;

бресквa и нектарина: сијанац виноградске (дивље) брескве;

кајсија: сијанци шљиве, брескве и бадема, као и изданици белошљиве;

трешња и вишња: сијеници дивље трешње (врапчаре) и махалеба и изданици вишње;

орах: сијанац домаћег ораха;

кестен: сијанци америчког, кинеског и домаћег кестена;

бадем: сијанци горког и слатког бадема и сијанци шљиве и виноградске брескве;

љеска: обична и мечја љеска за стаблашице;

маслина: сијанци дивље и питоме маслине;

смоква: младице дивље и питоме смокве;

агруми: сијанци горке, тролисне и слатке поморанџе, а за лимун и сејанци лимуна;

актинидија: сијанци и оживљене резнице актинидија;

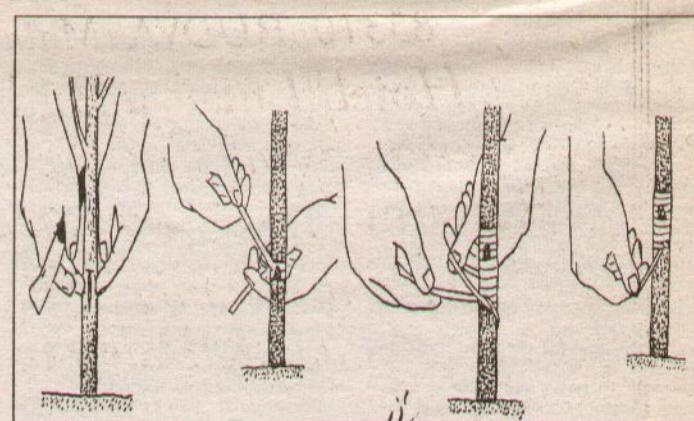
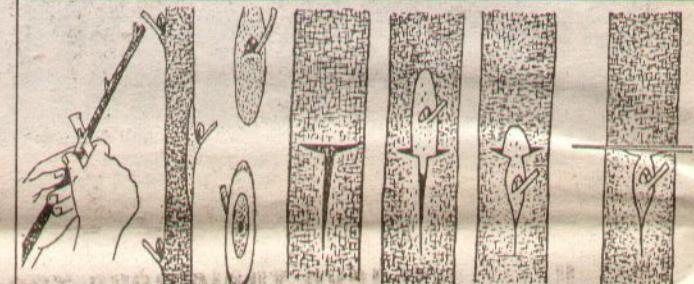
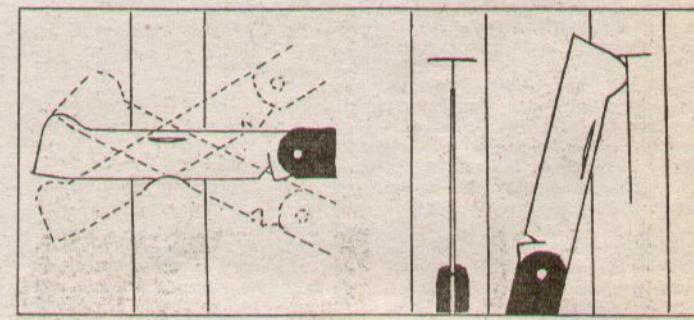
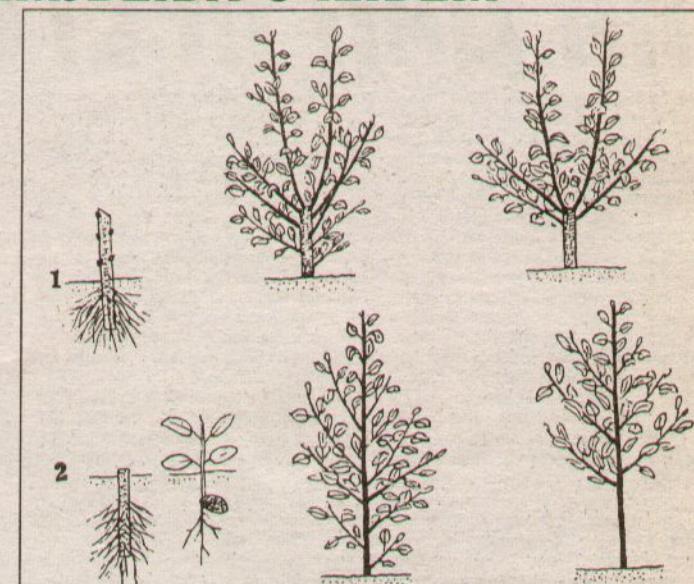
дуд (мурва): сијанци бијелог и црног дуда и оживљене младице;

јапанска јабука (каки): сијанци дивљих врста јапанске јабуке (Diospyros lotus i dr);

јапанска мушмула: сијанци мушмуле са бијелим и жутим месом, сијанци глога и младице дуње;

рогач: сијанци рогача.

Одељење уреза на подлози које је најчешће у облику слова „T“. Прво се прави хоризонталан рез дужине 1 cm, а затим од његове средине вертикално на доле рез дужине 2 до 3 cm. Кора подлоге се од

дима, онда је боље имати мање врста и сорти како би се обезбиједила робна производња.

Калем-гранчице сорти узимати искључиво са уматичених стабала, која се контролишу на здравствено стање и генетска својства сорте.

Техника очења

Очење спавајућим пупољком се врши од 20. јула до 15. септембра. Тај период се на приморју може продужити, или највише за десет дана. Пупољком са гранчице из претходне вегетације очи се у марти и априлу, а пупољком из текуће вегетације може се очити у мају и јуну.

Очење чине следеће операције:

Прављење уреза на подлози који је најчешће у облику слова „T“. Прво се прави хоризонталан рез дужине 1 cm, а затим од његове средине вертикално на доле рез дужине 2 до 3 cm. Кора подлоге се од

ћи га мало лево и десно.

Скидање пупољка са гранчице.

Пупољак дужине најмање 2 cm скида се са танким слојем дрвета.

Уметање пупољка у подлогу.

Пупољак треба да потпуно налегне на подлогу и да се покрије кором подлоге. Посљедња фаза је везивање пупољка које се најбоље изводи гуменом траком (гумицом) или пољиетиленском траком. Везивање почиње изнад пупољка, а завршава се на крају уреза испод пупољка, уз нормално стезање.

Цијела операција очења се изводи врло брзо да не би дошло до сушења уреза у подлози и пупољка, а подразумјева се да се кора подлоге добро одвија и да су подлоге и калем-гранчице чисте у предјелу очења и скидања пупољка.

Јован МЕДИГОВИЋ,

ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ	
ПОНЕДЕЉЕЉАК	16.00 МУЗИЧКИ РУЛЕТ
ПРОГРАМ РАДИО БУДВЕ	17.30 ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ
07.30 ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ	18.00 ПЛАВО
11.00 ГОСТ У ГРАДУ	19.00 МАГИЦ МУСИЦ
11.30 ХИТ ХОРОСКОП	
12.30 КУЛТУРНО ЉЕТО	
14.00 ТРАГОМ ПРОШЛОСТИ	
БУДВЕ	
Уредник: Бранка Поповић	12.00 ГОСТ У ГРАДУ
16.00 СПОРТСКА РАЗГЛЕДНИЦА	13.30 ХИТ ХОРОСКОП
17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА	14.00 ЕКО ОКО
УТОРАК	16.00 КОМЕРЦИЈАЛНИ САТ
07.30 ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ	17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА
11.00 ГОСТ У ГРАДУ	18.00 НАРОДНА МУЗИКА
13.00 ХИТ ХОРОСКОП	19.00 МАГИЦ МУСИЦ
12.00 ПОП АРТ САТ	
13.00 ФИЈАКЕР ЗА ДВОЈЕ	
14.45 ЕХ ЛИБРИС	
16.00 РАДИО ОРДИНАЦИЈА	
17.30 БУДВАНСКА ХРОНИКА	
18.00 КУЛТУРНИ ВОДИЧ	
СРИЈЕДА	
07.30 ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ	
11.00 ГОСТ У ГРАДУ	
13.00 ХИТ ХОРОСКОП	
12.00 СПОРТСКА СРИЈЕДА	
14.00 СПОРТ НЕЋС	

BCC
BUDVA

PREDUZEĆE
ZA IZDAVAČKU I GRAFIČKU DJELATNOST

85310 BUDVA, Mediteranska 4,

Tel.: 086/52-551, 52-552

Fax: 086/52-553

žiro račun br. 50710-601-0-453

DIZAJN,
LOGOTIP
I OSTALA
GRAFIČKA
RJEŠENJA

ŠTAMPANJE
-knjiga
-časopisa
-blokovske robe
-plakata
-postera i dr.

Linaco
EXPORT - IMPORT s p. o.
85310 Budva, ul. Mediteranska 7, Yugoslavia
Tel. 086 51 513, Fax: 086 51 175

TRGOVINA NA VELIKO I MALO UVOZ SIROVE KAFE

PRODAVNICA MJEŠOVITE ROBE
U NOVOM TRŽNOM CENTRU KOD SEMAFORA U BUDVI

UGOSTITELJSKO TURISTIČKO TRGOVINSKO PREDUZEĆE

85310 BUDVA Mainski put 17

- Hotel "Loza" u Budvi, B kat. sa restoranom "Pod lozom" i baštom
- Restoran "JRB" na samoj obali u Budvi
- U Petrovcu hoteli "Kastel Lastva" i "Rivijera"

centrala: 52-667
52-668
recepција: 52-963
komerc.: 52-967
Fax: 51-667

**ОГЛАШАВАЈТЕ У
„ПРИМОРСКИМ НОВИНАМА”**

ELEKTROJUG

PREDUZEĆE ZA TRGOVINU, TURIZAM, UGOSTITELJSTVO I USLUGE sa p.o.

Trg Sunca bb Budva, Tel. 41-564, 51-344, 52-300 Telefax: 52-300

- prodaja kompletног elektromaterijala,
- izvođenje radova na trafostanicama, dalekovodima i javnim rasvjetama,
- polaganje kablova i svi elektroinstalaterski poslovi,
- brze intervencije električara

**БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА
КОМЕРЦИЈАЛНА
БАНКА
КОМЕРЦБАНКА А.Д.
БЕОГРАД
ЕКСПОЗИТУРА БУДВА
РАДНО ВРИЈЕМЕ ОД 8-14 ЧАСОВА
ТЕЛЕФОНИ (086) 51-545, 51-556; ФАКС (086) 51-794**

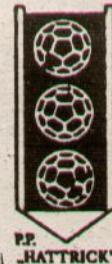
Villa BALKAN Stari grad

restoran i terasa
07 - 02

sva gotova jela, jela po narudžbini,
riblji specijaliteti i roštilj

sladoledi, voćne salate, kupovi,
kolači

U VILI "BALKAN"
NAJJEFTINIJI NA BALKANU!
ДОДИТЕ И UVJERITE SE!

P.P. "HATTRICK"

Telefon 086/51-802

BCC BUDVA

PREDUZEЋЕ
ZA IZDAVAЧКУ I GRAFIČKU DJELATNOST

85310 BUDVA, Mediteranska 4,
Tel.: 086/52-551, 52-552
Fax: 086/52-553
žiro račun br. 50710-601-0-453

DIZAJN,
LOGOTIP
I OSTALA
GRAFIČKA
RJEŠENJA

ŠTAMPANJE

- knjiga
- časopisa
- blokovske robe
- plakata
- postera i dr.

BANEX
proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

SVE VRSTE ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА
STANOVNI ZA TRŽIŠTE
REKONSTRUKCIJE I ADAPTACIJE

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, te./fax 086/52-790, tel. 51-764

